

בעניין:

1. _____ גאננס, ת"ז _____
2. _____ בעג'אווי, ת"ז _____
3. _____ נפאע, ת"ז _____
4. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר –
ע"ר מס' 580163517
5. הועד הציבורי נגד עינויים בישראל, ע"ר 580168854
6. הורים נגד מעצרי ילדים
7. האגודה לזכויות האזרח בישראל, ע"ר 580011567
8. עמותת רופאים לזכויות האדם, ע"ר 580142214
9. אלמיזאן-המרכז לזכויות האדם
10. עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל, ע"ר
580312247
11. אלדמיר – ארגון לסיוע לאסירים וזכויות אדם

ע"י ב"כ עוה"ד נדיה דקה (מ"ר 66713) ו/או דניאל שנהר (מ"ר 41065) ו/או
גבי לסקי (מ"ר 23604) ו/או אפרת ברגמן-ספיר (מ"ר 44019) ו/או תמיר
בלנק (מ"ר 30016) ו/או בנימין אחסתרובה (מ"ר 58088) ו/או אהרון מייילס
קורמן (מ"ר 78484) ו/או תהילה מאיר (מ"ר 71836) ו/או מאיסא אבו
סאלח-אבו עכר (מ"ר 52763)

מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרת

- נ ג ד -

שירות בתי הסוהר

השר לביטחון פנים

ע"י פרקליטות המדינה, משרד המשפטים

רח' צלאח א-דין 29, ירושלים

טל': 02-6466590; פקס: 02-6467011

המשיבה

עתירה מתוקנת

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 1.12.2020, מוגשת בזאת עתירה מתוקנת, בה מבקשים
העותרים מבית המשפט הנכבד להוציא מלפניו צו על תנאי, המופנה אל המשיבים והמורה להם
לבוא וליתן טעם:

- א. מדוע לא ייקבע הסדר המבטיח לכלל הכלואים הפלסטינים המסווגים כביטחוניים, שמירה
על קשר עם בני משפחה באמצעים טכנולוגיים ובתדירות מספקת, בגירים וקטינים כאחד,
במהלך תקופת התפרצות נגיף הקורונה בישראל.
- ב. מדוע לא ייקבע הסדר המאפשר לכלואים אשר אובחנו כחיובים לנגיף הקורונה או אשר היו
במגע עם חולה מאומת, לשוחח עם בני משפחתו באופן תדיר, ועד לסיום תקופת המחלה,
על מנת לעדכנם במצבו הבריאותי.
- ג. מדוע לא ייקבע הסדר המאפשר לקטינים בכלל, ואלה הנמצאים בבידוד בפרט, לשוחח
בתדירות סבירה עם בני משפחותיהם, ובדומה לתדירות המתאפשרת במסגרת "הפיילוט"
בכלא "דמון".

ואלה נימוקי העתירה

אין בהזקתו של אדם במשמורת כדי להפקיע מאליהן את מכלול זכויות האדם החוקתיות הנתונות לו מכוח יסודות השיטה החוקתית הנוהגת בישראל, וניתן לגרוע מהן רק במידה שהדבר מתחייב באופן הכרחי משלילת החירות עקב המאסר, לצרכי החקירה או ניהול המשפט, או לשם קיומו של אינטרס ציבורי חיוני, ובכפוף להוראות הדין (רע"א 993/06 מדינת ישראל נ' מוסטפא דיב מרעי דיראני, תק-על 2011(3), 1298, פסקה 29 לפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה, להלן: פרשת דיראני. כאן ובהמשך כל ההדגשות בעתירה הן שלי – ד.נ.).

התשתית העובדתית

הצדדים לעתירה ומיצוי הליכים

1. העותרת 1, הינה בת זוגו של האסיר _____ גאנם ת"ז _____, המוחזק בימים אלה בכלא רמון, בתוך אגף שבו המשיב 1 אינו מאפשר לכלואים קשר טלפוני עם המשפחות.
2. העותר 2, הינו אביו של הקטין _____ בעג'אווי, ת"ז _____, המוחזק בכלא מגידו, באגף שבו המשיב 1 אינו מאפשר לכלואים קשר טלפוני עם המשפחות.
3. העותרת 3, הינה אימו של האסיר _____ נפאע המוחזק בימים אלה בכלא "שטה", בתוך אגף שבו המשיב 1 אינו מאפשר לכלואים קשר טלפוני עם המשפחות.
4. העותרת 4 (להלן: העותרת ו/או המוקד) היא עמותה לזכויות אדם, אשר מסייעת מזה שנים רבות לאסירים ועצורים פלסטינים, הכלואים בבתי הכלא שבאחריות המשיב, בשמירה על זכויותיהם הבסיסיות.
5. העותרת 5, הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל הינו עמותה ציבורית רשומה בישראל, אשר הוקם בשנת 1990 במטרה למגר תופעות של עינויים ויחס או עונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים מצד רשויות אכיפת החוק והביטחון בישראל כלפי פרטים הנתונים למרותם. הוועד נגד עינויים עוסק בהגנה על זכויותיהם של עצורים ואסירים, ובכלל זה נאבק לשמירה על תנאי כליאה הולמים.
6. העותרת 6, קבוצת הורים נגד מעצרי ילדים התארגנה כדי להיאבק בתופעה הנרחבת של מעצרי הילדים בגדה המערבית וירושלים המזרחית, ולמען זכויות של קטינים פלסטינים בהליך הפלילי. קבוצת הורים נגד מעצרי ילדים פועלת לחשיפתה של תופעת מעצרי קטינים פלסטינים והפרקטיקות הנלוות למעצרים. ההתארגנות פועלת לצמצום בפגיעה האלימה והשיטתית בזכויותיהם של הילדים, החותרת תחת עקרון טובת הילדים ופועלת לקידום ההגנות להן זכאים הקטינים, בהתאם לעקרונות האמנה הבינלאומית לזכויות הילד.
7. העותרת 7 האגודה לזכויות האזרח בישראל היא ארגון זכויות האדם הגדול והוותיק בישראל, והיא עוסקת בהגנה על כל קשת זכויות האדם.
8. העותרת 8, עמותת רופאים לזכויות אדם (להלן: "רל"א") הינה עמותה רשומה המאגדת רופאים ואנשי רפואה להגנה על זכויות אדם, שמטרתה לפעול להגנה וקידום זכויות האדם הנוגעות לבריאות בתחומי השליטה של מדינת ישראל, ובמיוחד סוגיית הנגישות והשוויון בשירותי הבריאות לקבוצות שונות ובכללן אוכלוסיית הכלואים.

9. **העותרת 9**, היא עמותה לזכויות האדם מרצועת עזה אשר מסייעת זה שנים לעצורים/אסירים פלסטינים מרצועת עזה, הכלואים בשב"ס.
10. **העותר 10**, הינו עמותה רשומה בישראל, והוא מרכז משפטי הפועל למען ההגנה וקידום זכויות אדם בכלל וזכויות אזרחי המדינה בפרט.
11. **העותר 11**, הינו ארגון לסיוע לאסירים וזכויות אדם. הוא ארגון חברה אזרחית פלסטיני שמשרדו בראמללה, ומספק תמיכה משפטית לאסירים פלסטיניים בבתי כלא בישראל. הארגון פועל נגד עינויים, מעצרים שרירותיים וכל הפרות זכויות אדם של האסירים הפלסטינים למען הבטחת הליכים משפטיים הוגנים. העותרים 10-11 היו העותרים בבג"ץ 2282/20 שדיון בו אוחד לעתירה דנן. עם קבלת ההחלטה בדבר הגשת עתירות מתוקנות, הצטרפו העותרים לעתירה המתוקנת בבג"ץ 2280/20.
12. **המשיב 1** (להלן: **שב"ס או המשיב**) רשות הכליאה הלאומית של ישראל הוא הגורם האחראי לשמירה על זכויותיהם הבסיסיות של כלואים אלו המוחזקים במתקני הכליאה שבאחריות.
13. **המשיב 2**, השר האמון בממשלת ישראל על תפקודו והתנהלותו של המשיב 1.
14. עת הגשת העתירה המקורית, העותרת 1 הייתה מנותקת באופן מוחלט מבן זוגה, בן 45, הסובל ממצב בריאותי מורכב: הפרעות בקצב הלב, יתר לחץ דם, בעיה בתפקוד בלוטת התריס. אחרי חזרת הביקורים הצליחה לבקר אותו, מלבד ביקור אחד ואחרון שנערך בחודש ספטמבר, מאז לא פגשה אותו שוב. לפני כחודש וחצי, אביו של הכלוא חלה בקורונה, בעקבות כך אושפז בבית חולים במשך כחודש במצב קשה. בתקופת אשפוז האב לא הייתה כל דרך לעדכן את האסיר על מצב אביו. העותרת הייתה אמורה לבקר את בן זוגה ביום 4.12.2020 אך ימים ספורים לפני מועד הביקור הודיע לה ארגון הצלב האדום שהביקור בוטל, בשל אחוזי תחלואה גבוהים באזור מגוריה.
15. בן זוגה של העותרת נמצא בקבוצת סיכון בשל מחלות רקע שמהן הוא סובל. עם ניתוק הקשר והביקורים הדלים ביותר מאז תחילת משבר הקורונה, העותרת נמצאת בלחץ והיא דואגת לשלום בן זוגה, בין היתר בשל החשש שלא יקבל טיפולים רפואיים שונים להם הוא זקוק, בשל ההגבלות שהטיל המשיב, בין היתר, על קבלת שירותים רפואיים בזמן ההכרזה. דאגתה מתגברת על רקע השיבושים בשגרת הביקורים שמקשה מאד על כלואים לקדם עניינים הנוגעים למצב רפואי מסוים הדורש מעקב מגורמים חיצוניים. אילו הכלוא היה מקבל אפשרות לשוחח בטלפון לעיתים תכופות, הדבר היה מאפשר לעותרת 1 להתגבר על הקשיים שנגרמו בעקבות הנתק.
16. גם העותר 2 היה מנותק כליל מבנו הקטין, שבאותה עת הוחזק במעצר עד תום הליכים. הוא היה נתון תחת לחץ מוגבר בעיקר כשבחודש מרץ פורסם כי מספר אסירים בכלא מגידו, היכן שהוחזק בנו, הועברו לבידוד. לעותר ובני משפחתו לא הייתה כל דרך לברר מה עלה בגורלו של בנם הקטין.
17. לא למותר לציין, שעוד לפני שהתחיל משבר המגפה, בנו של העותר ביקש את סיועה של העותרת 4 על מנת שהמשיב יאפשר לו להתקשר להוריו וזאת בנוסף לביקורים שקיבל אותה עת.
18. על מנת להמחיש את החשיבות של קשר עם בני המשפחה, נציג ציטוט מדבריו של הקטין מיום 8.3.2020 בו הוא מבטא את הצורך שלו בקשר עם בני משפחתו: "הביקורים הם חשובים מאד. זה חיוני ביותר לראות את ההורים. אך זה לא מספיק בעיקר לא בתדירות שבהם מתקיימים. הקשר הטלפוני הוא מאד חשוב. זה עשוי לתת לי תחושה של קשר מתמשך. אני הייתי רוצה לשמוע את אמי בבוקר אומרת לי בוקר טוב, ולדעת מה היא מבשלת היום, מה יש לאבא שלי לספר היום. זה נותן תחושה שלא התנתקתי.

הפרטים האלה חשובים ואם הייתי שומר על קבלתם וידיעתם הייתי יכול להרגיש שאני עדיין חלק מהבית שלנו ומהמשפחה שלנו". (ראה ע/1 בעתירה המקורית)

19. בעקבות העתירה המקורית בנו התחיל לקבל שיחות טלפון תחילה מדי שבועיים במשך 10 דקות בערך. שיחות אלו הקלו על העותר ובני משפחתו, אך בהעדר אפשרות לקיים ביקורים, הפכו שיחות אלו למשימה של העברת צרכי בנם כשהזמן הקצר לא אפשר לקיים שיחות בצורה ראויה.

20. לא למותר לציין, כי בנו של העותר 2, קיבל במהלך תקופת משבר הקורונה, קרי בתשעה החודשים האחרונים, שלושה ביקורים בלבד: ביולי, ספטמבר ונובמבר. מדובר במספר מועט של ביקורים שמתאפשרים לקטין המוחזק במשמורת המשיב. יודגש, כי בנו של העותר 2 זכה לקבל מספר לא מבוטל של ביקורים ביחס לכלואים אחרים במצבו וביחס לתקופה, כך שאם המתכונת של קשר עם המשפחה מדי שבועיים במשך 10 דקות בלבד לא נותנת מענה מספק לילד אשר "הצליח" לקבל שלושה ביקורים בתשעה החודשים האחרונים, היא לא מתקרבת למטרה בהקשרם של ילדים שקיבלו פחות ביקורים אם בכלל.

21. העותרת 3, הינה אמו של אסיר המוחזק בכלא שטה. בנה של העותרת 3 סובל מפגיעה קשה בפנים, והוא מחוסר לסת עליונה. בשל מצבו האמור הוא זקוק לטיפול רפואי שכל הזמן מתעכב, והוא נהג לעדכן את בני משפחתו אודות ההתקדמות – או העדרה – בטיפולים הרפואיים על מנת שהם ימשיכו לעקוב מול העותרת מס' 8, אשר מטפלת בעניינו הרפואי מול המשיב 1.

22. בשל ההגבלות שנבעו ממשבר הקורונה, העותרת 3 פגשה את בנה רק בחודש יולי 2020, לאחר שבמשך 4 חודשים לא הצליחו ליצור עימו כל קשר – גם לא טלפונית – בשל ההגבלות שהוכרו על ביקורי המשפחה. עם חזרת הביקורים, לאחר הסגר השני שהוכרז בישראל, העותרת 3 נרשמה באמצעות ארגון הצלב האדום לביקור של חודש נובמבר, שהיה אמור להתקיים ביום 4.11.2020. ימים ספורים לפני מועד הביקור הודיע ארגון הצלב האדום על ביטול הביקור בשל גילוי נדבקים בקרב האסירים בכלא "גלבו" וכלא "שטה".

23. בעקבות האמור הביקור נדחה ליום אחר בחודש נובמבר 2020, אך שוב הודיע ארגון הצלב האדום על דחייתו לחודש דצמבר, וזאת מאותה סיבה. בתחילת חודש דצמבר ולאחר שהעותרת 3 ניסתה להירשם לביקור נמסר לה מארגון הצלב האדום, כי בשלב זה הביקורים הופסקו בשל רמת תחלואה גבוהה באזור מגוריה. יודגש, כי בנה של העותרת לא קיבל את השיחה החד פעמית שהתאפשרה בהתאם להודעת המשיב מיום 3.5.2020.

24. בנה של העותרת 3, גם הוא הביע את הקושי שבנתק ואיך הגבלות אלו שהביאו לניתוקם מבני משפחותיהם ומהעולם החיצון בכלל השפיעו על חיי היום יום שלו ושל יתר הכלואים. מר נפאע מסר לטובת המוקד תצהיר ובו הוא תיאר את הקשיים מהם הוא סובל בשל מצבו הרפואי.

25. מר נפאע נמצא כבר למעלה מחמש שנים בכלא ללא לסת עליונה ושיניים, דבר שמשפיע באופן ישיר על הרגלי האכילה שלו. בשל רשלנות המשיב, כאמור נאלץ לפנות לעותרת 8, ולצורך קידום הדברים הוא נעזר בביקורי המשפחה. הנתק שנגרם כתוצאה מתקנות שעת החירום עיכב את הטיפולים להם הוא זקוק. בקיץ 2020, הועבר לקבלת טיפולים בבית חולים אחר, שם נדרש לשאת בחלק מההוצאות, דבר שמטבע הדברים, הוא צריך להסדיר עם בני משפחתו, שאותם הוא ראה, לכל היותר פעם בחודשיים.

26. במהלך חודשים אלה ידע מר נפאע על התפתחויות, חלקן משמחות וחלקן לא, בקרב בני משפחתו דרך הרדיו. כך הוא ידע על ההיריון הראשון של אחותו, על התדרדרות במצבה הבריאותי של סבתו, ועל הידבקות סבתו השנייה בנגיף הקורונה.

27. מר נפאע מסר שלא הייתה לו כל דרך לקבל פרטים על בני משפחתו, ונאלץ להסתפק בשני ביקורים קצרים, אחד של אמו והשני של אביו, במשך תקופה של תשעה חודשים. עוד מסר מר נפאע, שמצבו לעומת יתר הכלואים נחשב טוב, שכן חלק ניכר לא זכה לקבל ולו ביקור אחד לאורך כל התקופה.

28. מר נפאע תיאר את תקופת הקורונה כחוויה הכרוכה בלחץ אדיר. באגף בו הוחזק נמצא חולה חיובי לנגיף, וכולם נאלצו להיכנס לבידוד. הוא תיאר כי באותו אגף מוחזקים כלואים מבוגרים ועם מחלות רקע, דבר שהגביר את הלחץ שלו לשלום, וחשש שהמצב ייצא משליטה. מצד שני לאורך תקופת הבידוד, דאג מר נפאע לבני משפחתו והיה לו כל הזמן צורך לעדכן אותם ששלומו בסדר.

29. מר נפאע פירט בהרחבה בתצהיר שמסר את הבעיות שנבעו כתוצאה מניתוקם באופן כמעט מוחלט מהעולם החיצון וסיכסם זאת בכך ש"הנתק הזה מסב קושי רב לא רק ברמה הנפשית אלא גם בהעלאת הבעיות שצצו בתקופה חריגה זו, ובהתאם מונע טיפול יעיל לדברים.

העתק מתצהירו של האסיר עזמי נפאע מיום 20.12.2020 מצורף ומסומן ע/1.

30. עם תחילת התפרצות המגפה בישראל, פנתה העותרת 5 ביום 17.3.2020 למשיב בבקשה לקבלת מידע על התמודדות המשיב עם נגיף הקורונה והתראה מפני פגיעה בזכויות יסוד של אסירים. ביום 18.3.2020, פנתה העותרת 7 ליועץ המשפטי לממשלה וביקשה לבחון את ההפרות הקשות שתקנות שעת חירום גורמות לאוכלוסיית הכלואים הביטחוניים (ראה ע/2 וע/3 בעתירה המקורית).

31. כמו כן, ביום 19.3.2020 פנה המוקד אל המשיב וביקש לבחון את ההפרות הקשות שמכתיבות התקנות לזכויותיהם של כלואים המסווגים כביטחוניים, ולקבוע הסדר חדש שיתאים את תנאי כליאתם שיאפשר להם לשמור על קשר עם העולם החיצון (ראה ע/4 בעתירה המקורית).

32. בהעדר מענה לפנייות ועל רקע הנתק החסר תקדים שנוצר עבור אוכלוסייה גדולה של כלואים, המונה כשליש מכלל אוכלוסיית הכלואים בישראל, ביום 26.3.2020 הוגשה העתירה המקורית בהליך זה.

העתירה המקורית והשתלשלות העניינים

התקופה הראשונה: תקופת הכרזת המשיב 2 על מצב חירום

33. העתירה המקורית הוגשה כשבישראל שרר מצב חירום על רקע התפשטות נגיף הקורונה החדש (להלן: **נגיף הקורונה**). על סמך מצב החירום שהוכרז הממשלה התקינה תקנות לשעת חירום. ביום 15.3.2020 פורסמו תקנות שעת חירום (מניעת כניסת מבקרים ועורכי דין לבתי מעצר ובתי הסוהר), התש"ף-2020 (להלן: **התקנות או תקנות שעת חירום**), כחלק מהצעדים שנקטו על מנת למנוע את התפרצות מגפת הקורונה בין כותלי בתי הכלא בישראל. בהמשך, ביום 17.3.2020 הכריז המשיב 2 על איסור כניסת מבקרים ועורכי דין למקומות מעצר ולבתי סוהר בישראל.

34. ס' 2 לתקנות ביטל את הכניסה של מבקרים לתוך הכלא לכלל הכלואים. כתוצאה מהגבלה זו נשללה מכלואים המסווגים כביטחוניים כל אפשרות לקשר עם העולם החיצון. כידוע, באופן כללי הקשר של אותה אוכלוסייה עם העולם החיצון מוגבל ביותר ומסתכם בביקורי משפחה בתדירות של שני ביקורים קצרים בחודש, לכל היותר, ובעיקר ביקורים של עורכי דין.

35. כבר באותה עת, ועם הגשת העתירה, עמדו העותרים על הטענה כי גם בעת משבר לא הכל מותר, וגם למאבק בהתפשטות המגפה יש גבולות. העותרים טענו כי סעיף 12 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו קובע כי "אין בכוחן של תקנות שעת-חירום לשנות חוק-יסוד זה, להפקיע זמנית את תקפו או לקבוע בו תנאים; ואולם בשעה שקיים במדינה מצב של חירום בתוקף הכרזה לפי סעיף 9 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, מותר להתקין תקנות שעת-חירום מכוח הסעיף האמור שיהא בהן כדי לשלול או להגביל זכויות לפי חוק-יסוד זה, ובלבד שהשלילה או ההגבלה יהיו לתכלית ראויה ולתקופה ובמידה שלא יעלו על הנדרש".

36. לשון הסעיף מלמדת, כי גם בעת משבר יש לשמור על זכויות חוקתיות. על סמך האמור, כבר בתחילת המשבר עמדו העותרים על הדרישה לפיה ככל שהתקנות מכתיבות מניעת ביקורי משפחה בכלא, עליהן לבחון חלופות שיאפשרו מימוש של התכלית העומדת מאחורי ביקורי המשפחה, שכן הפגיעה בזכות לחיי משפחה הינה קשה ולוקה בחוסר סבירות ומידתיות.

37. כאן המקום להזכיר כי לאורך השנים, המשיב מנע קשר טלפוני עבור כלל הכלואים הביטחוניים והצדיק זאת בכך שמתקיימים ביקורי משפחה בתדירות סבירה. במצב בו התבטלו ביקורי משפחה באופן מוחלט, התקנות יצרו מצב חדש שאינו עומד במבחני המידתיות.

38. כבר עם תחילת המשבר, הציפייה הייתה שהמשיבים יפעלו לצורך השמירה על זכויותיהם של הכלואים המסווגים כביטחוניים אשר נפגעו בצורה קשה במיוחד על רקע ההגבלות שהוטלו כתוצאה מהתפרצות הנגיף. הדברים הועלו באותה עת עם הדגש על מצבם של כמאתיים כלואים קטינים, אשר עם שלילת הביקורים נותקו באופן מוחלט מהוריהם, וזאת מבלי שהמשיבים דאגו וטרחו לבדוק חלופות אחרות שיבטיחו שמירה על קשר עם משפחותיהם.

39. ההחלטה להביא לצמצום כניסה של אנשים אל מתקני הכליאה הנמצאים באחריות המשיב, במידה מסוימת, הייתה מובנת ומוצדקת, אך חובה היה על המשיב לבחון החלטה זו באופן ספציפי ביחס לקבוצות הכלואים השונות, ותוך הימנעות מפגיעה בזכויות יסוד מעבר לנדרש.

40. בעיקר בעת משבר יש חשיבות יתירה ליצירת מנגנון שיאפשר פיקוח על התנהלות הרשות בהינתן המצב החדש, ועל אחת כמה וכמה כשמדובר ברשות המופקדת על משמורתם של אלפי כלואים, והשולטת באופן מלא בחייהם. אם בימי שגרה ביכולת המשיב להשתמש בסמכויות גורפות שעשויות לפגוע בכבודם ובחירותם של אסירים, העניין מחרף בעת משבר.

41. גם בעת משבר מסוג זה, על הרשות לדאוג שהצעדים הננקטים על ידיה הינם הכרחיים לשם השגת המטרה. שלילת האפשרות לקבל ביקורים ובחינת מתן אפשרות לקשר טלפוני לאסירים המסווגים כביטחוניים צריכה להתבצע תוך ראיית מכלול תנאי המאסר שלהם. הקשר היחיד של אסירים אלו עם החוץ הוא ביקורי משפחה מדרגה ראשונה בלבד ועורכי דין.

42. ניתוקם של הכלואים המסווגים כביטחוניים באופן מוחלט מבני משפחותיהם מנוגדת אף לכללי המשיב עצמו. בסעיף 1 לפקודת נציבות 04.42.00 קובע כי "הביקור הוא אחד מאמצעי הקשר החשובים שבין האסיר למשפחתו, חבריו, ידידיו. הביקור עשוי להקל על האסיר בעת שהותו בבית הסוהר ולעודדו בשעת משבר". דברים אלה נכונים בימים רגילים, וללא קשר למשבר בריאותי עולמי, שמגביר את חשיבות הקשר עם המשפחה יותר.

43. למרות האמור, עם הגשת תגובתם המקדמית, סברו המשיבים כי אין פסול בניתוקם של כמה אלפי אסירים מהעולם החיצון באופן מוחלט. המשיבים סברו באותה עת שניתן להסתפק בביקורים שעורך ארגון הצלב האדום, וזאת על אף שמדובר בביקורים מועטים, שמתקיימים עם אסיר אחד או שניים בכל מתקן כליאה, בלי מסירת מכתבים או "ד"שים".
44. על רקע כל הרקע דלעיל, נבקש להטעים כי העתירה המקורית – וגם המתוקנת – לא עוסקת בזכותם של כלואים המסווגים כביטחוניים לקבל ביקורי התייחדות או חופשה, ואף לא בזכות לקשר טלפוני כללי, אלא בקשר מינימאלי עם בני משפחה בזמן משבר הקורונה ועל הרקע של הפסקת ביקורי המשפחה.
45. במסגרת העתירה המקורית הרחיבו העותרים על ההשלכות האיומות של מדיניותם הנוכחית של המשיבים ביחס לכלואים קטינים, שאין להם דרך לשמור על קשר עם אדם בגיר שהם נותנים בו אמון, בתקופה קשה שבה מתפשטת מגפה. התחושה של איום וערעור חוויית הקיום משפיעה בחריפות רבה על נפשם של כלואים בכלל, שאין ביכולתם לדאוג לשלומם באופן עצמאי, כאשר הדברים מקבלים משנה תוקף כשמדובר בילדים, שאין להם כל קשר עם האנשים שאמורים לדאוג לשלומם ולבריאותם, קרי הוריהם. לעתירה המקורית צורפה חוות דעת של מומחים לבריאות הנפש אשר הצביעו על הנזקים העשויים להיגרם בשל נתק מהמשפחה בנסיבות של התפרצות מגיפה.
46. גם בהקשר זה המשיב סבר בהתחלה כי ניתן להסתפק בכך שכלואים קטינים המסווגים כ"ביטחוניים" המוחזקים בכלא "דמו" מקבלים את האפשרות לשוחח בטלפון עם בני משפחותיהם, במסגרת פיילוט שנערך באותם אגפים (ראה סעיף 109 לתגובת המשיבים מיום 1.4.2020).
47. בהמשך, ובטרם התקיים דיון בעתירה המקורית, הגישו המשיבים בקשה לצירוף מסמך בה הודיעו על "הוראת השעה – פקני"ץ 03.02.00 כללים ביחס לאסירים ביטחוניים: שיחות טלפון מפוקחות לקטינים בתקופת מצב החירום" (להלן: **הוראת השעה**). הוראת השעה אפשרה קיומן של שיחות טלפון לקרוב משפחה מדרגה ראשונה, עבור כלואים קטינים המסווגים כ"ביטחוניים", מדי שבועיים במשך עשר דקות. הוראת השעה הייתה תקפה ככל שהכרזה של השר לביטחון הפנים על מצב חירום הייתה בתוקף.
48. בשל הלשון העמומה של הוראת השעה, לפיה שיקול הדעת לקיום שיחת הטלפון מסור למפקד בית הסוהר, בכפוף לעמדת שב"כ, עמדו העותרים על כך שמיוש האפשרות לשיחת טלפון של קטין, יוסדר כעניין שבנוהל. דרישה זו קיבלה ביטוי בהחלטת בית המשפט הנכבד מיום 2.4.2020.
49. באותו שלב, בית המשפט הנכבד לא נתן החלטה בהקשרם של כלואים בגירים המסווגים כ"ביטחוניים". ההסבר שניתן לכך במעמד הדיון, היה שבאותו שלב מוקדם של התפרצות המגפה, היערכות המשיבים מבחינה לוגיסטית אינה מאפשרת הענקת שיחות לכמה אלפי אסירים המסווגים כ"ביטחוניים". כמו כן, הבהיר בית המשפט שככל שמצב החירום יימשך יש לשקול הרחבה של החלופות הניתנות בהקשר של קשר עם בני משפחה.
50. לא למותר לציין שבאותה עת, ועל רקע תקנות שעת חירום (דיוני מעצרים), התש"ף-2020, נקבע כי: "הדיון בבקשה להארכת מעצר יתקיים שלא בנוכחות העצור אלא בהשתתפותו, **באמצעות מכשירים טכנולוגיים שיספק שירות בתי הסוהר**, ושמהאפשרים העברת קול וככל האפשר גם העברת תמונה, בזמן אמת, והכל באופן שימזער ככל האפשר את הפגיעה בעצור בשל כך שהדיון מתקיים שלא בנוכחותו" (ההדגשות הוספו, נ.ד.). נוכח הפגיעה הקשה בזכותם של עצורים להליך הוגן המשיב נאלץ להקצות אמצעים טכנולוגיים, שעד כה לא עשה בהם שימוש.

51. על אף שהכרזת שר הפנים הייתה בתוקף לשלושים ימים בלבד היא הוארכה פעם אחר פעם, ותקנות שעת החירום נותרו בתוקף עד ה-8.6.2020, כשלושה חודשים ברצף. בעקבות הארכת ההכרזה של השר לביטחון הפנים בפעם הראשונה, ביום 16.4.2020, שבו העותרים ופנו ביום 21.4.2020 לבית המשפט הנכבד בבקשה לקביעת מועד דיון דחוף.

52. בבקשתם טענו העותרים כי הוראת השעה בעניין השיחות המפוקחות לכלואים קטינים המסווגים כ"ביטחוניים", הוצגה על ידי המשיב כמענה שניתן "מהיום להיום". העותרים טענו כי בחלוף למעלה מחודש מאז התפרצות המגיפה היה ברור כבר שהסוף עוד לא נראה באופק, ומשהדבר משפיע על אוכלוסייה כה גדולה, המונה כשליש מכלל הכלואים אין מקום להתעלם מהפגיעה הקשה שנתק זה גורם ויש למצוא חלופות קשר מינימאלי. עוד טענו העותרים כי אף המענה שהוראת השעה סיפקה בתחילת המשבר, אינו מספיק לטווח הארוך, שכן קטין כלא צריך לשמור על קשר תדיר עם בני משפחתו בעיקר בעת משבר, ועשר דקות מדי שבועיים, אף בהנחה שהן ניתנות באופן סדיר, אינן מספקות מענה מספק.

53. עוד עלה סביב הגשתה של הבקשה לקביעת מועד דיון דחוף כי ככל שחלף הזמן, טענת המשיבים בדבר קיומם של קשיים לוגיסטיים, הצטיירה כטענת סרק, וזאת על רקע היכולת שהפגינו המשיבים בהתגברותם על קשיים לוגיסטיים בהקשרים אחרים. כך למשל, במסגרת הודעת דוברות באתר הרשמי של המשיב מיום 7.4.2020, הודע על האפשרות לקיום שיחות וידאו לאסירים פליליים עם בני משפחותיהם לרגל חג הפסח. בהודעה נמסר כי תדירות השיחות תהיה בהתאם לזכות לביקורים. כלומר, עולה מכל זה שאף אם לטענת המשיב מתקיימים קשיים לוגיסטיים המונעים ממנו לאפשר שיחות טלפון של כלואים המסווגים כביטחוניים עם בני משפחותיהם, נראה שלעומת ארגון אלפי שיחות וידאו, מדובר בלוגיסטיקה סבוכה פחות. ככל שהמשיב מסוגל להקצות אמצעים טכנולוגיים עבור אוכלוסייה כה גדולה של כלואים, שאינם מנותקים מבני משפחותיהם באופן מוחלט, ושביכולתם ליצור עימם קשר טלפוני, יש מקום לסבור שיהיה מסוגל לעשות כן כשמדובר בפגיעה קשה ביותר בזכותם של כלואים המסווגים כ"ביטחוניים" לכבוד ולחיי משפחה.

54. באותה עת, חודש רמדאן היה בפתח. כידוע, מדובר בחודש חשוב לבני דת האיסלאם מבחינה דתית, חברתית ותרבותית. רוב אוכלוסיית הכלואים המסווגים כ"ביטחוניים" חוגגים את חודש "רמדאן". על מנת למנוע פגיעה קשה עבור כ-4000 אסירים, ועל רקע הארכת מצב החירום, ויחד איתו התקנות המנתקות אותם באופן מוחלט מהעולם החיצון, ולרגל תחילתו של חודש "רמדאן", התבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים לאפשר לכלואים הביטחוניים ליצור קשר טלפוני עם בני משפחותיהם.

55. בעקבות הבקשה האמורה, ביום 22.4.2020 ניתנה החלטה על ידי בית המשפט הנכבד ובה הורה למשיב להודיע אם יש אפשרות להסדיר שיחות טלפון, חד פעמיות, לכל הכלואים בהם מדובר, במקרים בהם הכלוא הועבר לבידוד, או שהיה במגע עם אנשים שאומתו כחולי קורונה, וכן לצורך העברת איחולים לרגל חודש "רמדאן".

56. ביום 3.5.2020 הודיעו המשיבים כי "אין מניעה לאפשר לעצורים ואסירים ביטחוניים המצויים במשמורת שב"ס, שיחת טלפון חד פעמית קצרה לבן משפחה מקרבה ראשונה, וכן לאפשר שיחה כאמור במקרה בו יתברר כי כלוא חלה בקורונה או נדרש לבידוד מחמת מגע עם חולה מאומת בקורונה. זאת בהעדר מניעה ביטחוניית/פרטנית קונקרטית אחרת, ובכפוף להסדרה המתאימה לגבי אופן ביצוע השיחה בידי שב"ס". הודעה זו החריגה עצורים המצויים בהליכי חקירה, ונמסר כי בנסיבות בהן יתגלה עצור כחולה מאומת בקורונה, תימסר הודעה על כך לבן משפחה מדרגה ראשונה. כמו כן, החריגו המשיבים כ-90 כלואים תושבי עזה המשתייכים לארגון "חמאס".

57. על אף ההתקדמות הצנועה שעלתה מהודעת המשיב, העותרים סברו שחלוף הזמן והמשכו של משבר הקורונה, כשהסוף עוד לא נראה לעין, מחייבים מציאת פתרון מספק ומעבר לשיחה "קצרה" (שגם ארכה לא היה ברור). הניסוח העמום שהציג המשיב עורר דאגה וחוסר נחת, שגם נמנע מלמסור מתי שיחות אלו יתאפשרו.

58. דברים אלה נאמרו כשבמקביל התברר כי המשיב אינו מקיים את הוראת השעה בנוגע לכלואים ביטחוניים קטינים עליה הודיע במסגרת הדיון מיום 2.4.2020. כך למשל עלה, כי במסגרת ארבע פניות שהתקבלו במוקד, קטינים המוחזקים בכלא מגידו, יצרו קשר עם בני משפחותיהם ביום 8.4.2020 ועד ליום 5.5.2020 לא ניתנה להם שיחה נוספת, על אף שהיו אמורים באותו מועד לבצע כבר את השיחה השלישית על פי תדירות השיחות שקבעו המשיבים.

59. כמו כן, מפניות שהגיעו מהורים של ילדים המוחזקים בכלא "עופר", התברר שעד לאותו מועד, ילדיהם הכלואים לא ביצעו אף שיחה. פניות ששלח המוקד לשני מתקני הכליאה לשם בירור המחדל לא קיבלו מענה (העתקים מהפניות צורפו לתגובת העותרים בבג"ץ 2280/20 מיום 5.5.2020). זה המקום לציין, כי במסגרת ניהולו של הליך זה, פניות שהופנו אל המשיבים בסוגייה שעומדת בבסיס עתירה זו, לא קיבלו מעולם מענה, כשרוב המידע שהגיע לידי העותרים הגיע בזכות הליך זה.

60. אי יישומה של הוראת השעה, והתנהלות המשיבים, העידו על הצורך שבקבלת עוד הבהרות אודות ההסדר המוצע לגבי הבגירים ופיקוח על יישומו יחד עם הוראת השעה הנוגעת לכלואים הקטינים.

61. בחלוף כחודשיים מאז תחילת משבר הקורונה, החלו לצוץ בעיות נוספות כתוצאה מניתוקם של כלואים ביטחוניים מהעולם החיצון, ופגיעה בזכויות אחרות התלוותה לפגיעה בזכות לחיי משפחה.

62. במצב בו אדם מנותק, באופן מוחלט, כחודשיים מבני משפחתו ומעורך דינו, האפשרות למתן שיחת טלפון חד פעמית הפכה לפתרון בלתי סביר שאינו תורם למימוש הזכות לחיי אנוש תרבותיים, הזכות לחיי משפחה והזכות לבריאות. יפים לעניין זה דבריו של כב' הדופט בדימוס ח' כהן, בבג"ץ 221/80 **זרויש נגד שירות בתי הסוהר**, פ"דלה (1) 536, ונראה שמאז לא הייתה מחלוקת לגבי עמדתו הערכית:

זכותו של אדם בישראל, שנידון למאסר (או שנעצר כדין), להיכלא בתנאים המאפשרים חיי אנוש תרבותיים. אין בכך כלום, שזכות זו אינה קבועה מפורשות בשום חיקוק: זכות היא מזכויות היסוד של האדם, ובמדינת חוק דמוקרטית היא כה מובנת מאליה עד כדי ככתובה וכחקוקה דמיה. וכבר הזדמן לנו לא פעם להדגיש, שאם המאסר בא –כהכרח אשר לא יגונה – לשלול את חירותו הפיסית, אין הוא בא חלילה לשלול ממנו את תדמיתו ואת רמתו האנושית.

63. מתן אפשרות לשיחה חד פעמית לכלוא שיימצא כחולה קורונה, או לכלוא שייצטרך להיכנס לבידוד בשל מגע עם חולה מאומת, הינו פתרון שאינו רואה את הרגישות שבדבר, ואינו ער לצורך הן של הכלוא והן של יקיריו לקשר אינטנסיבי יותר.

64. דברים אלה הוכרו, כבר באותה עת, במדינות אחרות. כך למשל, הוועדה האירופאית למניעת עינויים ויחס בלתי אנושי או משפיל פרסמה עוד בתחילת המשבר מסמך עקרונות הנוגע לטיפול בכלואים בעקבות התפרצות מגפת הקורונה. בסעיף 8 למסמך התייחסה הוועדה באופן ספציפי לכלואים שיימצאו בבידוד או יאובחנו כחולים ובצורך שלהם ליחס מיוחד במצב רגיש זה (ניתן למצוא מסמך זה בקישור

הבא (<https://rm.coe.int/16809cfa4b>). כפי שעוד יתואר בהמשך, כלואים שנמצאו חיוביים לנגיף הקורונה לא קיבלו את היחס המיוחד האמור, והמשיבים לא גילו כל רגישות למצב שנוצר.

65. כאמור שאלת הפגיעה בזכות לחיי משפחה לא עמדה לבד. העותרים הציגו מספר דוגמאות למקרים בהם הנתק הביא לפגיעה קשה בזכות לבריאות של מספר כלואים. בתגובת העותרים מיום 5.5.2020 הובאו הדוגמאות האמורות, כאשר פניות בעניינם של העותרת מס' 8, עמותת רופאים לזכויות אדם, לאפשר שיחות טלפון עם כלואים הסובלים מבעיות רפואיות כרוניות קשות, לשם קידום עניין הטיפול הרפואי בהם, סורבו או הוזנחו ולא נענו כלל, חרף דחיפותן.

66. בשל כל הדברים האמורים, ועל רקע הימשכות משבר הקורונה, עמדו העותרים על מבוקשם כי יש לאפשר קשר טלפוני עבור כלל הכלואים הביטחוניים, קטינים ובגירים כאחד, במידה ובתדירות סבירות ולא באופן חד פעמי. ביום 14.5.2020 המשיב 2 הכריז על הארכת תוקפן של התקנות לתקופה נוספת של עשרה ימים. ביום 19.5.2020 ניתנה החלטה ובה נקבע קיומו של דיון המשך בעתירה ליום 27.5.2020.

67. לקראת הדיון הודיע המשיב 2 על הפצה להערות הציבור של "תזכיר חוק מניעת כניסת מבקרים ועורכי דין למקומות מעצר, תחנות משטרה ובתי סוהר חדרי משמר ובתי סוהר צבאיים (הוראת שעה)", שנועד להחליף את התקנות. עוד נמסר כי המשיב 2 בוחן הארכה נוספת של הכרזתו. עד לאותו מועד, עידכנו המשיבים שלמעלה מ-300 אסירים ביצעו שיחות טלפוניות במתכונת של השיחה החד פעמית.

68. לא למותר להזכיר, שהכוונה שעמדה מאחורי הסדר השיחות החד פעמיות, הייתה העברת איחולים לרגל חודש "רמדאן". במועד בו עידכנו המשיבים על ביצוען של כ-300 שיחות חלפו כבר שני אירועים חגיגיים: חודש "רמדאן" וחג "אלפיטר". עד אז פחות מ-10% מהאסירים ביצעו את השיחה, דבר שחיוק את החששות שהועלו על ידי העותרים בנוגע ללשון ההסדר העמומה שאינה קובעת מתי ולמשך כמה זמן שיחות אלו יבוצעו.

69. הנה כי כן, ההגבלות החירומיות, התחילו לעשות את דרכן לחקיקה, ובמילים אחרות, ההגבלות התחילו להיות חלק מהשגרה היומית, שעד היום הזה – ובמתכונת כזו או אחרת – עדיין קיימות. בתזכיר החוק שהוצג, המשיבים לא דאגו להסדיר את הסוגייה של הקשר בין כלואים המסווגים כ"ביטחוניים" לבין בני משפחתם. הסוגייה, שעל פי טענתם לא היה ניתן להסדיר בשל קשיים לוגיסטיים והזמן הקצר הנדרש למתן מענה, לא באה לידי ביטוי בחלוף מספר חודשים ובשלב בו המשיבים התחילו להסדיר הליכי חקיקה בנושא. דבר זה מעיד כאלף עדים שהמשיבים הסתתרו מאחורי טענות של לוגיסטיקה, שבהקשרים אחרים התגברו עליהן, ובפועל נראה שלא היו מעוניינים להסדיר את הנושא, ובהתאם הוסיפו לפגוע בצורה קשה וחסרת תקדים בזכויותיהם של אלפי אסירים פלסטינים.

70. במעמד אותו דיון, שהתקיים ביום 27.5.2020, העותרים הציגו דרך מספר פניות אל המשיב 1, שהמשיבים אינם עומדים מאחורי התחייבויותיהם שניתנו בפני בית המשפט הנכבד. כך לצורך הדוגמא, פניות המבקשות לאפשר לכלואים בגירים לשוחח בשיחה חד פעמית עם בני משפחותיהם, נענו מכלא מגידו וכלא אשל בכך שלא ידועה להם הנחיה כזו (וזאת חודש לאחר שהודיעו המשיבים לבית המשפט על ההסדר). כתוצאה מכך, פחות מ-10% של הכלואים זכו לבצע שיחה אחת עד אותה עת.

71. בו ביום ניתנה החלטה על ידי בית המשפט הנכבד המורה למשיבים להגיש הודעה משלימה המתייחסת, בין היתר, לנושא המשך היישום של הצהרתם בדבר קשר טלפוני עם כלואים קטינים, ויישום ההצהרה בדבר קשר טלפוני עם כלואים בגירים.

72. ביום 8.6.2020 פקעה הכרזת המשיב 2 על מצב חירום.

73. במצב החדש האמור נוצר חלל נורמטיבי (שבמידה מסוימת ממשיך עד עצם היום הזה), כשמצד אחד לא הייתה כל הצהרה על חזרת הביקורים בהתאם למצב השגרה, ומצד שני הוראת השעה בדבר הקשר הטלפוני לכלואים קטינים הייתה תקפה מכוח אותן תקנות, ופקעה יחד עם פקיעת התקנות. ברקע החלו הליכי חקיקה בעניין, בלי התקדמות משמעותית.

התקופה השנייה: פקיעתן של תקנות שעת חירום

74. במהלך התקופה הראשונה, כפי שתואר לעיל, ראינו כיצד המשיבים התעלמו מהפגיעה הקשה בזכויותיה של קבוצה גדולה של כלואים, ואף התחייבויותיהם לספק דברים מינימאליים בהקשר של קשר מינימאלי עם העולם החיצון הופרו. כל אלה העידו על הצורך הקריטי שבהסדרת נושא הקשר הטלפוני, מבלי להשאיר אותו עמום ובגדר טובה שעושה המשיב לאותם כלואים.

75. עם פקיעת תקנות שעת חירום, בכנסת החלה להיות מקודמת הצעת החוק "מניעת כניסת מבקרים ועורכי דין למקומות מעצר, תחנות משטרה, בתי הסוהר, חדרי משמר ובתי הסוהר הצבאיים (הוראת שעה), התש"ף-2020". עם נקיטת צעדים אלה, נראה היה שתקנות שעת החירום, על ההגבלות שהביאו בחובן, היו צפויות להישאר עימנו עוד זמן, ולהפוך לחקיקה רגילה.

76. אולם, הצעת החוק נמנעה מלגעת בנושא של הקשר עם העולם החיצון, שנפגע אנושות כתוצאה מההגבלות. אם בתחילת ההליך בית המשפט הביע את הבנתו לחשיבות הנושא אך הצדיק זאת בשל טענת המשיבים בדבר קשיים לוגיסטיים, ובהינתן נקודת הזמן בה הוגשה העתירה, אז המשבר היה עוד בתחילתו, עם פקיעת תקנות שעת החירום והמשכו של המשבר היה ברור שהגיע הזמן להסדיר את הנושא.

77. במחצית השנייה של חודש יוני 2020 הודיעו המשיבים על חזרה הדרגתית של הביקורים, שניתנו באותה עת רק לתושבי ישראל. משמעו של דבר היה כי מרביתם של הכלואים הביטחוניים המשיכו להיות מנותקים מבני משפחותיהם.

78. במקביל, ביום 6.7.2020 פנו העותרות 4 ו-5, המוקד להגנת הפרט והוועד הציבורי נגד עינויים, אל ועדת הפנים ואיכות הסביבה, והציגו את עמדתם לפיה יש להימנע מקידום הצעת החוק, או לכל הפחות כלשונה, שכן בדרכה להפוך לחקיקה ראשית אין מנוס מלהסדיר את סוגיית הזכות לחיי משפחה עבור כלל הכלואים, עם הדגש על הקטינים שביניהם, והבטחת קיום קשר סדיר גם עבור כלואים ביטחוניים, וכן הסדרת כלל ההשלכות של ניתוק כלואים מבני משפחותיהם והשפעת ניתוק זה על זכויות בסיסיות.

העתק מפניית העותרות 4 ו-5 מיום 6.7.2020 מצורף ומסומן ע/2.

79. בפנייה האמורה, הוסבר כי אף באותם ימים בהם החלו לחזור באופן הדרגתי ביקורי המשפחה המוגבלים, מרביתם של הכלואים הביטחוניים המשיכו לא לקבל ביקורי משפחה, בשל העובדה שהרוב המכריע של מבקריהם הינם תושבי הגדה המערבית ורצועת עזה, ובצל הגבלות התנועה המוטלות על תושבי השטחים הכבושים בשל התפרצות הנגיף, עד אותה עת לא הוחזרו ביקורי המשפחה עבור קבוצת כלואים זו.

80. עוד הובהר, כי למניעת ביקורי משפחה של קבוצת כלואים זו השלכות רבות נוספות המשפיעות באופן קשה על חיי היום יום של הכלואים ועל זכויותיהם הבסיסיות. כך למשל, אסירים רבים לא הצליחו

לקבל במשך תקופות ארוכות ביגוד קיץ וציוד אישי אחר במהלך אותה תקופה, דברים שמתקבלים בדרך כלל באמצעות מבקריהם בימי הביקורים. כמו כן, כלואים תושבי הגדה המערבית ורצועת עזה אינם יכולים לקבל כספים בדרך הפקדה בחשבונות הקנטינה שלהם, שכן מבקריהם נהגו להפקיד כספים אלה בכניסה לכלא בימי הביקורים.

81. הדרישה של העותרים הייתה, כי ככל שתקודם הצעת החוק יהיה עליה לעגן סעיף אשר יבטיח שמירת קשר עם בני משפחה באמצעים טכנולוגיים ובתדירות קבועה ומספקת וכן פתרון מערכתי לכלל ההשלכות הנובעות מכך.

82. כבר בשלבים אלה המשיבים החלו להעלות את הטענה לפיה, משתוקפן של תקנות שעת החירום פג, העתירה אינה נשענת עוד על תשתית עובדתית ומשפטית רלוונטית וכי דינה להימחק. המשיבים התעלמו מהעובדה שהעתירה לא ביקשה בשום שלב לבטל את התקנות אלא עמדה על הצורך בהסדרת נושא הקשר עם העולם החיצון בעת שביקורי משפחה נמנעים על רקע משבר הקורונה. כלומר, בבסיס העתירה עמד מצב עובדתי המנוגד לדין, זאת בלא קשר (או לכל הפחות, בלא שהבסיס יהיה) מצב נורמטיבי משתנה כזה או אחר. קיומן של תקנות בתוקף, או קידומה של חקיקה רגילה בנושא, ואף פרקטיקה שאינה מעוגנת בשום דבר חקיקה, ככל שמובילות למניעת ביקורים על רקע התפרצות הנגיף, הטענה היתה כי יש למצוא פתרון סביר לסוגיית הקשר של אותם כלואים עם העולם החיצון ולהסדיר נושא זה באופן ברור.

83. עם חזרת הביקורים לאחר פקיעתן של תקנות שעת חירום, כבר התחילו לעלות הקשיים שהתריעו העותרים מפניהם עוד בשלבים מוקדמים. על אף ההודעה על חזרת הביקורים מהגדה המערבית חלק ניכר מהכלואים הפלסטינים לא יכלו לקבל את הביקורים.

84. על פי מתווה הביקורים החדש שהציג ארגון הצלב האדום, כלואים ביטחוניים תושבי הגדה המערבית יקבלו ביקור ממבקר יחיד פעם בחודשיים, וזאת בכפוף לכך שלא מדובר במבקר המגיע מאחד "האזורים האדומים". במהלך תקופה זו, חלק לא מבוטל מבני המשפחה שנרשמו לביקורים, קיבלו הודעה בהתראה קצרה שהביקור לא יתקיים, בחלק מהמקרים בשל היותם תושבי "אזורים אדומים" ובחלק אחר בשל המספר הקטן של המבקרים, שכן מתקן הכליאה אינו מעוניין להחזיק צוות ביקורים עבור מספר קטן של מבקרים.

85. המתווה החדש של הביקורים לא הובא לידיעת העותרים באמצעות המשיבים. הנסיונות החוזרים והנשנים לקבל הסבר ופירוט על כך מהמשיב 1 לא צלחו. המידע האמור הגיע לידיעת העותרים באופן רשמי רק במסגרת תגובת המשיבים מיום 18.8.2020. באותה תגובה הודיע המשיב כי ההסדר הנוגע לקשר הטלפוני של כלואים קטינים, המאפשר להם לשוחח מדי שבועיים עם יקיריהם במשך 10 דקות, חזר לחול על קטינים שאינם מקבלים ביקורים וזאת מכוח "הוראה" של ראש אגף האסיר.

86. לא למותר להזכיר שעניין הקשר הטלפוני של כלואים קטינים, עת היה מוסדר בהוראת שעה כתובה, לא יושם כהלכה וזאת על אף ההתחייבויות שנתן המשיב בפני בית המשפט הנכבד. לפיכך, תמוהה הטענה שסוגיה כל כך קשה וקריטית מקבלת מענה ב"הוראה" של ראש אגף האסיר, מבלי להסדירה בנוהל לכל הפחות.

87. האישור על חזרת הביקורים התקבל ביום 5.7.2020, אך כבר באמצע חודש ספטמבר הודיעה ממשלת ישראל על החלתו של סגר נוסף. כתוצאה מכך, הופסקו הביקורים מאמצע חודש ספטמבר ועד לסוף חודש אוקטובר.

88. עם תחילת ההליך העותרים הבהירו לא אחת כי העתירה אינה תוקפת את תקנות שעת החירום, וזאת מתוך הבנה כי מדובר במצב חירום דינמי, כשכל המבוקש בה הוא התמודדות ראויה עם שאלת הנתק שנוצר בין כלואים ביטחוניים לבני משפחתם. כך שעם חזרת הביקורים לתקופה של כחודשיים, הם חזרו בכפוף לכך שהמבקר אינו מגיע מאזור בו התחלואה גבוהה, ולכך שלא מוטלים סגר או מגבלות על כניסת פלסטינים לישראל. לאחר עמידה בכל התנאים האמורים יוכל אדם אחד לבקר את האסיר וזאת אחת לחודשיים ובהתאם להסעות של ארגון הצלב האדום.

89. כאמור, הפניות לגורמים שמשותפים פעולה במערך הביקורים, על מנת לברר כיצד הדברים מוסדרים, העלו חרס ולא התקבל כל מענה. כך למשל, פנה המוקד ביום 22.6.2020 אל המשיב 1 וביקש לברר את מקור ההסמכה מכוחו מוטלות הגבלות על הביקורים, וזאת על רקע פגיעתן של תקנות שעת חירום.

העתק מפניית המוקד מיום 22.6.2020 מצורף ומסומן 3/ע

90. בהעדר מענה, שב המוקד ופנה ביום 23.7.2020 בתזכורת וביקש לקבל לידי את הנוהל, ככל שקיים, המסדיר את נושא הביקורים, ומקור ההסמכה לעניין המשך מניעת כניסת מבקרים עזתים. פנייה שלישית נשלחה ביום 26.8.2020.

העתקים מפניות המוקד מיום 23.7.2020 ומיום 26.8.2020 מצורפים ומסומנים 4/ע

91. לא למותר לציין שגם ההוראה בעניין הקשר הטלפוני של כלואים קטינים אינה ברורה. לעותרים לא ברור האם הדבר מתאפשר אם הקטין ממשיך להיות מנותק מבני משפחתו מאז תחילת המשבר, או ששיחת הטלפון באה להחליף מצבים בהם מתבטל ביקור על רקע משבר הקורונה, או שהיא ניתנת ללא קשר לקיומם של ביקורי משפחה.

92. בתגובתם מיום 9.11.2020 הודיעו המשיבים כי בשלב זה אין יותר צורך בקידום הליכי חקיקה על רקע "המשך כניסת עורכי דין ומבקרים לסוגיהם בכפוף להנחיות הבריאותיות". זאת על אף הפגיעה הקשה אליה הובילו התקנות ואשר ממשיכה להשפיע לרעה על זכויות היסוד של אותה קבוצה של אסירים, שעם החלתן של ההגבלות כל פעם – בלא הסמכה מפורשת בדיון – מאבדים את ערוץ הקשר היחיד עם בני משפחותיהם אף במצבים רגישים ביותר.

93. ככל שחלף הזמן, היה ניתן להמחיש עד כמה פגיעה בזכויות יסוד של הכלואים הביטחוניים היא חמורה ואינה יכולה לסבול התמהמהות המשיב הנמשכת כבר (באותו שלב) שמונה חודשים. בתחילת חודש נובמבר, ועם חזרת הביקורים, המשיב 1 התמודד עם אירוע של הידבקות המונית בבית סוהר "גלבוע", שבמסגרתו למעלה ממאה אסירים נמצאו חיובים לנגיף הקורונה.

94. במהלך התקופה בה הוחזקו למעלה ממאה אסירים בבידוד, לאשר שאומתו כחיובים לנגיף הקורונה, לא ניתנה כל אפשרות לתקשר עם בני משפחותיהם ולעדכן אותם במצבם הבריאותי. ממה שנמסר למוקד מבני משפחה של כלואים שהוחזקו אותה עת בבידוד ונמצאו חיוביים לקורונה, לא התקבלה שיחת טלפון אחת מטעם המשיב כדי להודיע לבני המשפחה על מצב יקירם. זאת בניגוד להתחייבות המשיב שמסר עוד בתחילת ההליך (בהודעתו מיום 3.5.2020) על כך שתתאפשר שיחה לכלואים שיימצאו כחולי קורונה. כתוצאה מכך, מאות משפחות נותרו במצב של חוסר וודאות ודאגה מוחלטים במשך מספר שבועות, משלא היתה בידיהם כל דרך לשמוע את קולם של יקיריהם ולוודא שאין סכנה המרחפת מעל חייהם. אף במצב קיצוני וחריג זה לא טרח המשיב להבטיח ולו את המינימום הנדרש של קשר עם בני משפחה, דבר שהתחייב לעשות כבר בשלבים המוקדמים של הליך זה.

95. העותרים יצינו כי לא ידוע להם על יישום הוראת הקשר הטלפוני בנוגע לכלואים קטינים בכלא עופר. לא זו אף זו. בשים לב לכך, שעצורים מוחזקים בתחילת המעצר במשך כשבועיים בבידוד, וביניהם גם קטינים, נראה שהצורך בקשר טלפוני עם בני משפחה רק הולך וגובר, ובעיקר במצבים אלה. אף אם לטענת העותרים החזקת קטינים בבידוד נחשבת לאמצעי בעל השלכות חמורות על בריאותם, אשר נאסרה על ידי האו"ם במסגרת "הכללים המינימליים לטיפול באסירים" (כללי מנדלה), איסור הנתמך על ידי ההסתדרות הרפואית העולמית, נראה שהחובה על קיום ההוראה בדבר קשר טלפוני בתדירות יומית, היא המינימום הנדרש, במקרים בהם קטין מוחזק בבידוד. קטינים במצב המתואר אינם מקבלים שיחות טלפון אף לא במתכונת המצומצמת עליה הודיע המשיב. לא יעלה על הדעת שהמצב של הנתק ממשיך, והמשיבים לא טורחים להסדיר את הנושא של הקשר הטלפוני כחלופה לביקורי המשפחה, שגם אם חוזרים להתקיים הם דלים (מבקר אחד בכל ביקור), חלקיים מאוד (משמע, חלק ניכר מהכלואים כלל לא זוכים לביקורי משפחה – אם בשל הגדרת אזורי המוצא של משפחותיהם כ"אזורים אדומים", אם בשל הטלת מגבלות תנועה בגדה המערבית) ולא סדירים, וכאמור לעיל, עבור חלק לא מבוטל מאוכלוסיית הכלואים לא חזרו להתקיים כלל.

96. בעת כתיבת שורות אלו הממשלה הספיקה להכריז על סגר שלישי שנכנס לתוקף ביום 27.12.2020, ואף במהלך התקופה שלפני כן הופסקו ביקורי המשפחה של כלואים תושבי הגדה המערבית, הן בשל היות הגדה המערבית מוגדרת כאזור עם אחוזי תחלואה גבוהים ובשלב זה גם בשל הסגר שהוטל הישראל.

97. נכון ליום 1.12.2020 בבתי הסוהר בישראל מוחזקים 4,319 אסירים המסווגים כביטחוניים וביניהם כמאתיים קטינים המוגדרים גם כן, על ידי המשיב, כאסירים ביטחוניים. הרוב המוחלט של האסירים הנמנים על קבוצה זו הם פלסטינים תושבי הגדה המערבית, רצועת עזה ומזרח ירושלים.

98. **בחלוף למעלה מתשעה חודשים, אין מקום כיום לוותר על החלת הסדר שיבטיח קשר טלפוני סדיר ותכוף עם בני משפחה לכלל הכלואים המסווגים כביטחוניים, בכל מצב שביקורי משפחה אינם מתקיימים על רקע משבר הקורונה, או מתקיימים לסירוגין, אף בהעדר הגבלות רשמיות. כמו כן, על הקשר הטלפוני להתקיים בתדירות סבירה לכולם, ומותאמת לנסיבות הכלוא, כך שלכלואים קטינים, כלואים מבודדים וכלואים חולים יתאפשר קשר טלפוני בתדירות גבוהה מזו שניתנת ליתר הכלואים, קרי קשר יומיומי.**

פיילוט השיחות לכלואים קטינים המסווגים כ"ביטחוניים"

99. יוער, כי כבר ביולי 2019, המשיב הצהיר במסגרת בג"ץ 2316/19, על תחילת הפעלתו של פיילוט הבדוק את האפשרות לקיים קשר טלפוני מתוך הכלא עבור כלואים המסווגים כביטחוניים. לפי מיטב ידיעתנו "הפיילוט" מיושם בשלושה אגפים בהם מוחזקים כלואים ביטחוניים בגירים, ובשני אגפים בהם מוחזקים קטינים בכלא "דמון". בהסתמך על האמור, נראה שהמשיב מסוגל לאפשר קשר טלפוני גם בזמן שבו מתקיימים ביקורים, והוא מוכן לנטרל את הסכנה הביטחונית הנטענת.

100. לא למותר לציין, כי בהקשר זה, בית המשפט הנכבד נתן פסק דין ביום 20.10.2020 ברע"ב 4557/20 פלוני נ' שירות בתי הסוהר, ובמסגרתו הודגש כי הצפי לסיכום הפיילוט, אשר במסגרתו מתאפשרות 3 שיחות בשבוע לבני משפחה גרעינית, במשך 15 דקות לשיחה, יהיה בתוך מספר חודשים. ככל שהמשיבים מפנימים את הצורך הנחוץ בקשר זה, ובו בזמן הפגיעה האנושה בזכויות יסוד של קבוצה כה גדולה, יהא עליהם להיעזר בפיילוט המופעל, להגיע לסיכומם בהקדם האפשרי על מנת שתתאפשר הרחבתו ליתר בתי הכלא.

העתק מפסק הדין ברע"ב 4557/20 מיום 20.10.2020 מצורף ומסומן ע/5

101. לאור האמור, ומשהניתוק מהעולם החיצון מהווה פגיעה קשה וגורפת בזכויות היסוד של האסירים המסווגים כביטחוניים, ובעיקר הקטינים שביניהם, וכשמנגד הפתרון של מתן קשר טלפוני עבורם, אינו מהווה נטל על המשיב, ואינו חורג משיקולי השמירה על ביטחון שנלקחים במסגרת קיום ביקורי משפחה, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיב להחיל הסדר שיבטיח קשר טלפוני סדיר ותכוף עם בני משפחה לכלל הכלואים המסווגים כביטחוניים, בכל מצב שביקורי משפחה אינם מתקיימים על רקע משבר הקורונה, או מתקיימים לסירוגין, אף בהעדר הגבלות רשמיות. כמו כן, על הקשר הטלפוני להתקיים בתדירות סבירה לכולם, ומותאמת לנסיבות הכלוא, כך שלכלואים קטינים, כלואים מבודדים וכלואים חולים יתאפשר קשר טלפוני בתדירות גבוהה מזו שניתנת ליתר הכלואים, קרי קשר יומיומי. מכאן עתירה מתוקנת זו.

קונקרטיזציה לפגיעה במבחן המציאות

102. במסגרת טיפולן של העותרות 4-11 עלו מספר מקרים שתרמו להשלמת התמונה, בהעדר העברת פרטים ונתונים מהמשיבים, וזאת מעבר למה שהוצג מפי העותרים 1-3.

103. כך למשל, גב' מי חליל, אשתו של האסיר עאיד חליל, מסרה בתצהיר שניתן לטובת העותרים ולצורך העתירה דנן, שלא פגשה את בן זוגה מאז חודש פברואר 2020. בן זוגה מוחזק נכון להיום באשפוז במר"ש.

העתק מתצהיר של מי חליל מצורף ומסומן ע/6

104. עם תחילת משבר הקורונה, ארגון הצלב האדום הודיע כי לא יתקיימו ביקורים עד להודעה חדשה. עם חזרת הביקורים ביקשה באמצעות ארגון הצלב האדום לבקר את בן זוגה, אך שוב נמסר לה כי הביקורים הופסקו בשל רמת התחלואה הגבוהה באזור מגוריה.

105. בתחילת חודש דצמבר נודע לגב' חליל שביום 26.11.2020 בן זוגה הועבר לבית החולים, שם עבר ניתוח מעקפים מסובך. באמצעות העותרת 8 ביקשה כי יתאפשר לה לקיים שיחה טלפונית עם בן זוגה, אך בקשתה טרם נענתה. בקשה לבקר אותו סורבה שוב בשל רמת התחלואה הגבוהה באזור מגוריה.

106. בהמשך, נודע לגב' חליל כי בן זוגה הוכנס לבידוד לאחר שבא במגע עם איש סגל שב"ס שנמצא חיובי לקורונה. עד עצם כתיבת שורות אלו גב' חליל לא קיבלה מענה לבקשתה, ואף לעניין זה הוגשה עתירת אסיר דחופה לבית המשפט המחוזי מרכז. גב' חליל נתונה בלחץ מחריד לשלמו של בן זוגה, עליו לא נמסר לה כל מידע רשמי ואף היותו בבידוד התגלתה לאחר פנייה של העותרת 11 בבקשה לבקר את הכלוא.

107. מקרה נוסף הוא של האסיר נ.ב. אשר נעצר ביוני 2020 ומוחזק בכלא "גלבווע". מאז מעצרו זכה לביקור יחיד מבני משפחתו מחודש ספטמבר. במסגרת אותו ביקור המבקר הצליח להכניס עבורו בגדי קיץ, אך עד עצם היום הזה המשפחה לא הצליחה להכניס לאסיר בגדי חורף. במהלך חודש נובמבר היה אמור להתקיים הביקור השני, אך בשל סגירת מתקן הכליאה על רקע חשיפת אירוע הידבקות המונית לא התאפשרו ביקורי משפחה. מאז, המשיב לא אפשר את הביקור ואף לא ניתנה לאסיר האפשרות להתקשר לבני משפחתו ולעדכנם על שלומו. אף הודעה על מועד ביקור עתידי לא התקבלה, שכידוע על רקע הסגר שהטילה ממשלת ישראל, לא יתאפשרו ביקורים בכלא.

108. מ.ח. הינו אסיר תושב עזה, שאינו נמנה עם הקבוצה אשר החרג אותה המשיב מהסדר השיחות החד פעמיות, קרי אינו משויך לארגון "חמאס". מ.ח. פגש את בני משפחתו בפעם האחרונה לפני כשנה, בינואר 2020. מאז לא חודשו ביקורי המשפחה של תושבי רצועת עזה. בתחילת משבר הקורונה ניתנה לו האפשרות לשוחח עם משפחתו במשך 3 דקות בלבד.
109. י.ה. מוחזק במעצר מינהלי. הוא נעצר בחודש נובמבר ונמצא חיובי לנגיף הקורונה. בעקבות האמור הוא אושפז במר"ש, ולא ניתנה לו האפשרות לשוחח עם בני משפחתו ולא זכה לאף ביקור.
110. א.ע. ור.כ. הם שני אסירים שמוחזקים בכלא "גלבווע". שניהם נמצאו כחיוביים לנגיף "הקורונה" במסגרת אירוע ההידבקות מחודש נובמבר. שני האסירים לא זכו לקיים שיחה עם בני משפחותיהם במהלך תקופת המחלה ואף לא לאחר מכן. כמו כן, מאז לא זכו לאף ביקור.
111. הקטין ע.ק. מוחזק בכלא עופר. מאז מעצרו בנובמבר לא זכה לאף ביקור ולא ניתנת לו האפשרות להתקשר על פי ההוראה של ראש אגף האסיר. במילים אחרות הקטין הינו מנותק באופן מוחלט מבני משפחתו מאז מעצרו.
112. באמצעות דוגמאות אלו, מנסים העותרים להציג על קצה המזלג את הבעייתיות שבאי הסדרת נושא הקשר הטלפוני בתקופה קשה וחריגה זו. בתחילת המשבר המשיבים טענו לקשיים לוגיסטיים, שהיום, בחלוף תשעה חודשים ועל רקע המצב הקשה וחסר התקדים שבניתוקם של כלואים ביטחוניים מהעולם החיצון קמה חובה מוגברת על המשיבים לבוא ולהתגבר על הקשיים הלוגיסטיים, ככל שהם עדיין קיימים, ולמצוא פתרון מערכתי שייתן מענה למקרים המגוונים הנ"ל ולרבים אחרים שלא הובאו כאן.
113. במקרים המתוארים בסעיפים 107-111 ברובם הגיעו לטיפול של העותרת 11. החלק אחר הגיע לטיפולו של המוקד. הדברים הקשורים לטיפולו של המוקד נתמכים בתצהיר המצורף לעתירה. בהמשך יבקשו העותרים את רשותו של בית המשפט הנכבד להגיש תצהיר שיתמוך בעובדות המצוינות בפרק זה.

הטיעון המשפטי

זכויות האדם של הכלוא נשמרות לו גם במהלך כליאתו

114. זכות הכלוא לחיי משפחה ולקשר עם המשפחה נובעת גם מהתפישה השלטת, הן במשפט הישראלי והן במשפט הבינלאומי, שעצם המעצר או המאסר, אין בהם כדי לשלול את זכויות היסוד של הכלוא. חומות הכלא מגבילות את חופש התנועה של הכלוא, על כל הנובע מכך, אך אין בהן כדי להפקיע את זכויות היסוד האחרות שלו, למעט כאלו שנשללו ממנו על-פי הוראה מפורשת בדין. כך במצב עניינים רגיל, וכך על אחת כמה וכמה כאשר מתרגשת עלינו מגיפה, שבוודאי גורמת לחרדה עמוקה, הן בקרה הכלואים והן בקרב בני משפחותיהם:

כלל גדול בידינו, כי כל זכות מזכויות האדם באשר הוא אדם שמורה לו, גם כאשר נתון הוא במעצר או במאסר, ואין בעובדת המאסר בלבד כדי לשלול הימנו זכות כלשהי, אלא כאשר הדבר מחויב ונובע מעצם שלילת חופש התנועה הימנו, או כאשר מצויה על כך הוראה מפורשת בדין... שורשיו של כלל זה במורשת ישראל מקדמת דנא: על-פי האמור בדברים, כה ג: 'ונקלה אחיך לעיניך', קבעו חכמים כלל גדול בתורת הענישה העברית: 'משלקה - הרי הוא כאחיד' (משנה, מכות, ג, טו). וכלל גדול זה

יפה הוא לא רק לאחר שריצה את עונשו אלא גם בעת ריצוי העונש, שאחיד ורעך הוא, וזכויותיו וכבודו כאדם שמורים עמו ועומדים לו.

(בג"ץ 337/84 הוקמה נ' שר הפנים, פ"ד לח(2) 826, 832; וראו גם: עע"א 4463/94 גולן נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד נ(4), 136, 152-153; עע"א 4/82 מדינת ישראל נ' תמיר, פ"ד לז(3) 201, 207; בג"ץ 114/86 וייל נ' מדינת ישראל, פ"ד מא(3) 477, 490).

115. וכך נקבע בפסק דינו המקיף של השופט דנציגר ברע"ב מאהר דלעיל, בפיסקה 36 שם:

גישתה של שיטת המשפט הישראלית באשר לתכלית מאסרו של אדם, היא כי זו מתמצית בשלילת חירותו האישית של האדם, תוך הגבלת חופש תנועתו. לפי גישה זו, גם כאשר אדם נאסר, שמורה לו כל זכות אדם הנתונה לו. אכן, "בהיכנסו אל הכלא מקפח אדם את חירותו אך אינו מקפח את כבודו".

116. וכן גם במשפט הבינלאומי. סעיף 10(1) לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות משנת 1966, שאושרה על ידי מדינת ישראל בשנת 1991, קובע כי:

All persons deprived of their liberty shall be treated with humanity and with respect for the inherent dignity of the human person.

117. סעיף זה פורש על ידי הוועדה לזכויות האדם, הגוף הממונה על יישום האמנה, ב-CCPR General Comment No. 21, מתאריך 10.4.1992, באופן רחב ביותר:

[R]espect for the dignity of such persons must be guaranteed under the same conditions as for that of free persons. Persons deprived of their liberty enjoy all the rights set forth in the Covenant, subject to the restrictions that are unavoidable in a closed environment.

118. גם במסגרת סעיפים 1 ו-5 של ה-Basic Principles for the Treatment of Prisoners, אשר אומצו על ידי האסיפה הכללית של האו"ם (בהחלטה 45/111 מתאריך 14.12.1990), נקבע העיקרון לפיו אסירים זכאים לכל זכויות האדם מלבד אלו הנשללות מעצם המאסר עצמו. בסעיף 1 נקבע כי:

All prisoners shall be treated with the respect due to their inherent dignity and value as human beings .

119. ועל פי סעיף 5:

Except for those limitations that are demonstrably necessitated by the fact of incarceration, all prisoners shall retain the human rights and fundamental freedoms set out in the Universal Declaration of Human Rights, and, where the State concerned

is a party, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, and the International Covenant on Civil and Political Rights and the Optional Protocol thereto, as well as such other rights as are set out in other United Nations covenants.

הזכות לחיי משפחה

120. מניעת קשר טלפוני עם בני משפחה, בנסיבות של מניעת ביקורים או קיומם במתכונת דלה וחלקית ביותר, אצל כלל הכלואים הביטחוניים והקטינים שביניהם, פוגעת פגיעה קשה בזכות היסוד לחיי משפחה של הכלואים ושל בני משפחתם. יחסה של החברה לזכות לחיי משפחה היה והינו, בכל הזמנים ובכל התרבויות, כאל ערך נעלה.

121. בית המשפט העליון חזר והדגיש את חשיבותה הרבה של הזכות לחיי משפחה בפסקי דין רבים, ובמיוחד בפסק הדין אשר ניתן בעניין עדאלה (בג"ץ 7052/03 עדאלה ואח' נ' שר הפנים, תק-על 2006(2), 1754).

122. כך, למשל, כותב כבוד הנשיא (בדימוס) ברק, בסעיף 25 לפסק דינו:

חובתנו הראשונית והבסיסית לקיים, לטפח ולשמור על התא החברתי היסודי והקדום ביותר בתולדות האדם, שהיה, הווה ויהיה היסוד המשמר ומבטיח את קיומה של החברה האנושית – הלוא היא המשפחה הטבעית...

הקשר המשפחתי... מונח ביסוד המשפט הישראלי. למשפחה תפקיד חיוני ומרכזי בחייו של היחיד ובחיייה של החברה. הקשרים המשפחתיים, עליהם מגן המשפט ואותם הוא מבקש לפתח, הם מהחזקים ומהמשמעותיים ביותר בחייו של אדם.

123. ובבג"ץ 2245/06 דוברין נ' שירות בתי הסוהר, כותבת כבוד השופטת פרוקצ'יה (בפיסקה 12 לפסק דינה):

במדרג זכויות האדם החוקתיות, לאחר ההגנה על הזכות לחיים ולשלמות הגוף, באה ההגנה החוקתית על הזכות להורות ולמשפחה. הזכות לשלמות הגוף נועדה להגן על החיים; הזכות למשפחה היא הנותנת משמעות וטעם לחיים...

זכות זו ניצבת, איפוא, במדרגה נעלה במידרג זכויות האדם החוקתיות. היא קודמת בחשיבותה לזכות הקניין, לחופש העיסוק, ואף לצנעת הפרט. 'היא משקפת את תמצית הווייתו של האדם, ואת התגלמות הגשמת עצמיותו'.

124. זכויות המשפחה מוכרות ומוגנות גם על ידי המשפט הבינלאומי הפומבי. תקנה 46 לתקנות האג משנת 1907, שהינן בגדר משפט בינלאומי מנהגי, קובעת:

יש לכבד את כבוד המשפחה וזכויותיה, חיי אדם, רכוש פרטי, וכן את אמונות-הדת ומנהגי הפולחן.

125. ובעניין סטמקה, פסק בג"ץ כי:

ישראל מחוייבת להגנה על התא המשפחתי מכוחן של אמנות בינלאומיות
(בג"ץ 3648/97 סטמקה ואח' נ' שר הפנים, פ"ד נג(2) 728, 787).

126. וראו עוד: סעיפים 17 ו-23 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, 1966; סעיף 12 וסעיף 16(3) להכרזה האוניברסאלית בדבר זכויות האדם, 1948; סעיף 12 לאמנה האירופית בדבר זכויות האדם; סעיף 27 לאמנת ג'נבה הרביעית; סעיף 10(1) לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות משנת 1966; הפתיח של האמנה בדבר זכויות הילד משנת 1989.

חינויות הקשר עם המשפחה עבור קטינים

127. עתירה זו עוסקת בקשר טלפוני לכלל הכלואים המסווגים כביטחוניים. אולם, בפרק זה נפרט לגבי החשיבות המיוחדת שבמתן אפשרות לקטינים כלואים המסווגים כביטחוניים לקיים קשר תדיר עם משפחותיהם. ברי כי כאשר מגיפה משתוללת בחוץ, הקטינים ובני משפחותיהם, המנותקים לחלוטין זה מזה, זקוקים נואשות לאיזושהי ודאות באשר למצבם, בהעדר קיומם של ביקורים סדירים ובתדירות גבוהה, עולה הצורך בהסדרת קשר סדיר חלופי.

128. אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד משנת 1989, כשמה היא, הכירה בזכויות הילד ברחבי העולם. מסגרת משפטית זו תומכת בהגנה על כל מי שמתחת גיל 18 תוך הכרה בכך שילדים דורשים יחס מיוחד נוכח גילם וצרכיהם ההתפתחותיים.

129. לא בכדי האמנה התייחסה באופן מפורש בסעיף (b) 37 לילדים שבמשמורת על פי דין, והדגישה כי טובת הילד תהיה השיקול המרכזי. לפיכך, מקובל לראות בהם כמי שאינם ברמת התפתחות ובגרות נפשית מספקת, לעומת בגירים, כדי לשלוט במצב רוחם, דחפיהם והתנהגויותיהם. כך, הופכים הקטינים בכלל, ובבתי הכלא בפרט לפגיעים יותר.

130. הגילאים של הקטינים הפלסטינים הכלואים בישראל נע בין 14-18. זוהי תקופה מאד רגישה בשל שינויים אנטומיים ופונקציונליים שהם חווים. תקופה זו היא קריטית עבורם, שכן בשלב זה מחייהם מתעצבת האוטונומיה החברתית שלהם. כליאתם בתנאים קשים של נתק מוחלט, בדיוק כתנאי הבגירים, מעכבת התפתחותם זו ופוגעת באינטראקציה החברתית שלהם וביכולתם להשתלב בחברה.

131. עצם הכליאה של הקטין מלווה בתחושה של הפקר. הורי הקטין אינם יכולים להושיט יד לעזרתו ולתמיכה בו, בפרט בתקופה כה קשה של התפרצות נגיף מדבק. הם מנועים מליצור עמו קשר כלשהו. נתק זה, בתקופה כה קשה שעשויה להותיר אחריה תסמינים של פוסט-טראומה, מגבירה את תחושות הניכור של הקטין ועלולה לפגוע בקשריו החברתיים בכלל והקשר עם הוריו בפרט. כמובן שלמצב זה עלולות להיות השלכות קשות על בריאותם הנפשית בהמשך ואף לאחר שחרורם.

132. בעצם הכליאה, כאמור, השלכות שליליות נחשבות על היחסים החברתיים של הקטין, שכן הוא נפרד מסביבתו, דבר אשר יכול להוות נזק בלתי הפיך נוכח התקופה הקריטית שבה נמצא הקטין בציר ההתפתחות הסוציאלית שלו. יחסים חברתיים עבור קטינים בכלל, והכלואים שביניהם בפרט, מהווים מקור לדאגה, וניתוקם מאנשים משמעותיים עבורם כגון בני משפחה וחברים, בנסיבות של כליאה בתנאים מגבילים ביותר, עלולה להוביל למצוקה נפשית.

133. קשר טלפוני עם בני משפחה, והורים במיוחד, מהווה סוג של תמיכה חברתית קריטית עבור קטינים, בפרט כאמור במצב בו אנו מצויים. להצטברותם של נתק גיאוגרפי וחברתי, פוטנציאל להוביל להחלשת

הקשרים המשפחתיים של הכלואים הקטינים עקב אובדן קשר מוחשי של תמיכה שעשוי להחזיק קשרים אלה.

134. על פי מחקר אמריקאי משנת 2004 (Cauffman, E. (2004). A statewide screening of mental health symptoms among juvenile offenders in detention. Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry) קשר משפחתי של כלואים קטינים משויך עם בריאות מנטאלית יותר טובה. לפיו, ככל שהקשר בין הקטין להוריו נשמר יותר בין אם בביקורים ובין אם בקשר טלפוני, יהיה הקטין מוגן יותר מפני הפרעות נפשיות, אשר מטבע הדברים מועצמות בתקופה קשה זו.

135. אם חוויית המאסר מלווה בתחושת הפקר בקרב קטינים, הדברים מקבלים משנה תוקף בנסיבות של התפשטות המגפה כשבמקביל המשיב בוחר לנתק אותם לגמרי מהוריהם. בזמן שהם צריכים יותר מכל זמן אחר חיזוק לתחושת השייכות והביטחון, המשיב בוחר לנתק אותם באופן מוחלט ממי שעשויים לספק להם זאת, קרי הוריהם.

136. התנהלות זו, שבמסגרתה ננקטים נגד הקטינים צעדים מחמירים המשנה את שיגרתם באופן דרסטי, מבלי שתינתן להם האפשרות לדבר על כך עם הוריהם, עשויה לשדר להם כי המצב מסוכן ולהביא להעצמת הפחד והחרדה שלהם, שכן בהיעדר מידע או בהיעדר הבטחת זרימתו של מידע זה באופן שוטף ועקבי ממקור שבו הם נוטלים אמון, ולצורך העניין הורה, הם עשויים לפתח מחשבות דמיוניות שייקחו אותם למקום מפחיד יותר מהמציאות.

טובתם של הכלואים הקטינים כשיקול מרכזי בהתנהלות המשיב

137. מדינת ישראל חתומה על האמנה בדבר זכויות הילד, שאושרה בשנת 1991, ואשר אחד הרעיונות בבסיסה הוא כי ההגנה מפגיעה בילדים תהא השיקול הראשון במעלה בכל פעולה של רשות מינהל. עקרונותיה של האמנה מעוגנים במסגרת החקיקה הישראלית בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א - 1971, שקובע כי כליאתם של קטינים תהיה אמצעי אחרון שניתן להורות עליו ורק בהיעדר חלופות. ככל שכליאה זו נדרשת, תיעשה תוך שמירה על כבודו ומתן משקל ראוי לשיקולים על שיקומו, הטיפול בו, שילובו בחברה וזאת בהתחשב בגילו ומידת בגרותו. האמנה מחייבת את ישראל גם בפעולותיה בשטחים הכבושים ובין היתר, מזרח ירושלים, אך בפועל הדבר אינו קורה.

138. המשפט הבינלאומי מכיר בפגיעותם המוגברת של קטינים לעומת בגירים, ובהשלכות ארוכות טווח שעלולות להיגרם להם כתוצאה מחוויות טראומתיות. בפרט, ישנה הכרה בכך שגילם של קטינים משפיע לא רק על אחריותם הפלילי, אלא גם על האופן שבו הם חווים מעצר, חקירה ומאסר. לנוכח רגישות זו, מכירות מרבית מערכות המשפט בעולם, בצורך במתן הגנות נוספות לקטינים, אשר לוקחות בחשבון את פגיעותם.

139. אם בכל זאת מתקבלת החלטה לשלול את חירותם של קטינים, יש לאפשר להם גישה מהירה לתמיכה משפטית וקשר רציף עם בני משפחתם, וכן לנהוג בהם באופן מכבד, שאינו פוגע בתחושת ערכם העצמי.

140. על פי עיקרון טובת הילד, בכל הפעולות הנוגעות לילדים, בין בידי בתי משפט, רשויות מינהל או גופים תחיקתיים, תהא טובת הילד שיקול ראשון במעלה.

141. במשפט הישראלי עיקרון טובת הילד הוא עיקרון יסודי ומושרש. כך, למשל, בע"א 2266/93 פלוני נ' פלוני, פ"ד מט(1) 221, פסק השופט שמגר כי על המדינה להתערב לשם הגנה על הילד מפני פגיעה בזכויותיו.

142. מעבר לכך, עיקרון טובת הילד הוכר בפסקי דין רבים כעיקרון מנחה בכל מצב בו יש לאזן בין זכויות. כפי שנאמר בע"א 549/75 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד (ל1), 459, עמודים 465-466:

"אין לך עניין שיפוטי הנוגע לקטינים, אשר בו טובתם של הקטינים אינה השיקול הראשוני והעיקרי".

143. גם האמנה, קובעת שורה של הוראות המחייבות הגנה על התא המשפחתי והזכות לחיי משפחה של הילד ובפרט סעיף 3, הקובע כי עניינם של ילדים יילקח בחשבון כנתון מרכזי בכל מעשה שלטוני. מכאן עולה, כי כל דבר חקיקה או מדיניות ראוי לו שיפורש באופן המאפשר לשמור על זכויותיו של הקטין.

144. ההתעלמות מהשלכות המאסר יחד עם הניתוק הכמעט המוחלט מהעולם החיצון, על אותה קבוצת הקטינים המסווגים כביטחוניים, מעידה בפני עצמה על חוסר המידתיות והסבירות שבהטלת הגבלות קיצוניות וגורפות ללא בחינת חלופות אחרות. כמו כן, יש לזכור כי הפגיעה מתאפשרת במקרה דנן מכוח הוראה אדמיניסטרטיבית, שמסווגת אותם ככלואים ביטחוניים ומטילה עליהם איסור על קשר טלפוני במצב הרגיל. כתוצאה מכך הפגיעה הינה בלתי חוקתית, מפלה ובלתי מידתית בזכויות יסוד של אותם כלואים קטינים.

145. ילדים אלה ניטלים ממשפחותיהם ומושלכים אל תוך הריק של חלל בית הכלא בהיעדר שירותי תמיכה ואף שירותי סיוע סוציאלי מכל סוג. המעצר עצמו הוא טראומטי עבורם. שורות של עדויות של קטינים תיארו אלימות פיזית קשה שהופעלה נגדם במהלך החקירה והמעצר ובחלק מהמקרים הגיעה לכדי עינויים. מעבר לאלימות, המעצר והחקירה נערכים תוך הפרה שיטתית ומודעת לחוק.

146. בפועל מפירה ישראל את האמנה בדבר זכויות הילד ביחס לקטינים פלסטינים תושבי הגדה המערבית, לרבות קטינים תושבי ירושלים המזרחית, אשר אינם זוכים להגנות הנקובות באמנה, ואף לא בחוק הנוער הישראלי. הפרה זו מתגברת עם הטלת ההגבלות על הביקורים ואי קיומם באופן סדיר, ללא חלופה בדמות קשר טלפוני סדיר, כשהמשיב מסרב להתחשב בפגיעותם של הקטינים ולא מאפשר להם לקיים קשר סדיר וסביר עם בני משפחותיהם באמצעות טלפונים מוסדרים, שהינו כלי קריטי לשמירה על בריאותם ושלמותם הפיזית והנפשית בתקופה קשה זו.

מניעת קשר של כלוא עם בני משפחתו מהווה יחס אכזרי ובלתי אנושי

147. כפי שפורט לעיל, זכותם של כלואים לשמירה על קשר עם בני משפחתם מעוגנת היטב גם בדין הבינלאומי ובסטנדרטיים המשפטיים המקובלים לטיפול בכלואים. כך למשל ס' 58 לכללי המינימום האחידים לטיפול בכלואים ("כללי מנדלה") קובע כי:

"Prisoners shall be allowed, under necessary supervision, to communicate with their family and friends at regular intervals:
(a) By corresponding in writing and using, where available, telecommunication electronic, digital and other means; and
(b) By receiving visits.

148. וביתר שאת ביחס לקטינים כלואים, קובעים הסטנדרטים הבינלאומיים כי יש לנקוט בכל האמצעים על מנת להבטיח תקשורת נאותה של הקטינים עם העולם החיצון, ביקורים תכופים וכן תקשורת בכתב

או באמצעות שיחות טלפון לפחות פעמיים בשבוע. (ראו : United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty, 14 December 1990, articles 59-61.

149. מניעת קשר של כלוא עם בני משפחתו, מונעת ממנו, הלכה למעשה, כל קשר עם העולם החיצון ולפיכך מהווה החזקה בתנאים בלתי אנושיים, האסורים לפי המשפט הבינלאומי. האיסור על יחס או עונשים אכזריים ובלתי אנושיים מהווה דין מנהגי והוא מעוגן במספר רב של מקורות משפטיים בינלאומיים ביניהם: סעיף 5 להכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות האדם (1948), ס' 7 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות (1966) שאושרה על ידי מדינת ישראל בשנת 1991, סעיף 16 לאמנה נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים (1984), אושרה ע"י המדינה בשנת 1991, וכן בסעיף 3 המשותף לאמנות ג'נבה משנת 1949, אשר רלוונטי לענייננו משום שהקטינים הפלסטינים הכלואים הינם תושבים מוגנים בהתאם לאמנת ג'נבה הרביעית.

150. ויודגש, האיסור על יחס או עונשים אכזריים ובלתי אנושיים הינו איסור מוחלט ואין לחרוג ממנו בשל בנסיבות חריגות או מצב חירום (ראו למשל סעיף 4 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות).

151. לא למותר לציין, כי אף בית משפט נכבד זה הכיר כי תנאי החזקתם של אסירים נבחנים גם בראי האיסור על ענישה אכזרית, בלתי אנושית ומשפילה:

”תנאי החזקתם של אסירים נבחנים, מן ההיבט הבינלאומי, גם בראי האיסור על ענישה אכזרית, בלתי אנושית או משפילה. איסור זה, שאף הוא מנוסח באופן כללי, מעוגן בסעיף 7 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות וכן בסעיף 16 לאמנה נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים משנת 1984, שאושרה על-ידי ישראל בשנת 1991”.

ראו: בג"ץ 1892/14 האגודה לזכויות האזרח נ' השר לביטחון פנים (פורסם בא.ר.ש, 13.6.2017, פסקה נ"א).

152. לבסוף נדגיש כי הוועדה האירופאית למניעת עינויים ויחס בלתי אנושי או משפיל פרסמה לבתחילת המשבר מסמך עקרונות הנוגע לטיפול בכלואים בעקבות התפרצות מגפת הקורונה. במסמך זה מציינת הוועדה כי בעוד ולגיטימי להשעות פעולות לא חיוניות, יש לכבד במלואן את זכויות היסוד של הכלואים בזמן המגיפה. ביחס לקשר עם העולם החיצון מציינת הוועדה במפורש כי במקרה של הגבלות על קשר עם העולם החיצון, כולל ביקורים, יש לפצות על כך ע"י גישה מוגברת לאמצעי תקשורת חלופיים (כגון תקשורת טלפונית):

7) While it is legitimate and reasonable to suspend nonessential activities, the fundamental rights of detained persons during the pandemic must be fully respected... Further, any restrictions on contact with the outside world, including visits, should be compensated for by increased access to alternative means of communication (such as telephone or Voice-overInternet-Protocol communication).

European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), Statement of principles relating to the treatment of persons deprived of their liberty in the context of the coronavirus disease (COVID-19) pandemic, 20 March 2020, Article 7. Available at: <https://rm.coe.int/16809cfa4b>

הפגיעה בזכותם של הכלואים המסווגים כביטחוניים אינה מידתית

153. על-פי עקרון המידתיות, פגיעה בזכות אדם מוגנת תיעשה במידה שאינה עולה על הנדרש לצורך מימוש המטרה, שלשמה פוגעים בזכות. על המשיב להפעיל את שיקול דעתו "באופן שזה, בין היתר, לא יפגע בזכות אלא במידה המזערית הנדרשת, וכך שהיחס בין הנזק שבפגיעה בזכות לבין התועלת האפשרית מהגשמת התכלית יהיה סביר" (בג"ץ 6226/01 אינדור נ' ראש עיריית ירושלים, פ"ד נז(2), 157, 164).

154. בית משפט נכבד זה קבע את היסודות, שעל-פיהם נבחנת מידתיות הפגיעה בזכות האדם. על-מנת שפגיעה בזכות תהא מידתית, עליה לעמוד בשלושה מבחני משנה מצטברים: מבחן הקשר הרציונאלי (באמצעותו נבחנת ההתאמה בין האמצעי שנבחר לבין השגת המטרה שביסוד מדיניות המשיב); מבחן האמצעי שפגיעתו פחותה (באמצעותו נבחן האם לא ניתן היה להשיג את המטרה על-ידי אמצעי אחר, אשר פגיעתו בזכות האדם פחותה); ומבחן המידתיות במובן הצר (על-פי מבחן זה, על האמצעי הנבחר, אפילו מתאים הוא להשגת המטרה, ואפילו אין אמצעי מתון ממנו להשגתה, צריך לקיים יחס ראוי בין התועלת שתצמח ממנו לבין היקף פגיעתו בזכות אדם מוגנת) (ראו בג"ץ 5016/96 חורב נ' שר התחבורה, פ"ד נא(4), 1, 53-54; עניין סטמקה דלעיל, בעמ' 777).

155. לאור פסקות ההגבלה בחוקי היסוד, אומץ עקרון המידתיות כאמצעי לבחינת חוקיותם של חוקים, וממילא הוא משמש גם כתנאי לחוקיותה של כל פעולה מינהלית (בג"ץ 987/94 יורונט קווי זהב (1992) נ' שרת התקשורת, פ"ד מח(5), 412, 453). בחינת המידתיות של הפגיעה בזכויות האסירים הפלסטינים הקטינים ובני משפחותיהם, תיעשה בהתחשב בחומרת הפגיעה, ולאור מעמדה הנעלה של הזכות לחיי משפחה, בפרט כשעסקין בקטינים: "מן הראוי כי כל שלושת מבחני המשנה... יופעלו וייושמו בהתחשב במהותה של הזכות שהפגיעה בה עומדת על הפרק" (בג"ץ 1715/97 לשכת מנהלי ההשקעות בישראל נ' שר האוצר, פ"ד נא(4), 367, 420).

156. עוד בטרם ההתייחסות לחוסר המידתיות של מדיניות זו, יש לזכור כי מדובר במדיניות פוגענית שאינה מעוגנת באף חוק, תקנה או נוהל, קרי ללא הסמכה נורמטיבית כלל. יפים לעניין זה דבריו של כב' השופט (בדימוס) דנציגר בבג"ץ 4466/16 עליאן נ' המפקד הצבאי (פורסם בנבו) (14.7.2017):

כל גורם מינהלי חייב לפעול בתוך דל"ת אמות הסמכות שהוקנתה לו בחוק. עקרון זה הוא אבן הפינה של המשפט המינהלי. הוא מחייב את הגורמים המינהליים לפעול לפי חוק, ובכך הוא מגביל את כוחו של השלטון ומבטיח את חירויות הפרט. החובה המינהלית החלה על המפקד הצבאי לפעול בסמכות חלה ללא קשר לטיב ולתבונת החלטתו. גם פעולה מינהלית "טובה" או כזו שנעשית מתוך "צורך מינהלי" יכולה להימצא כבלתי חוקית אם אין לה מקור סמכות. בדומה, גם פעולה מינהלית שמוציאה אל הפועל מדיניות של הממשלה יכולה להימצא כבלתי חוקית אם אין לה מקור סמכות (ראו: רע"א 2558/16 פלונית נ' קצין התגמולים – משרד הביטחון,

[פורסם בנבו] פסקה 37(5.11.2017); ע"א 7368/06 דירות יוקרה בע"מ נ' ראש עיריית יבנה, [פורסם בנבו] פסקה 33 (27.6.2011); בג"ץ 1640/95 אילנות הקריה (ישראל) בע"מ נ' ראש עיריית חולון, פ"ד מט(5) 582, 587 (1996); דפנה ברק ארז משפט מינהלי כרך א 97-98 (2010); ברוך ברכה משפט מינהלי כרך א 35 (1987); יצחק זמיר הסמכות המינהלית כרך א 74-76 (מהדורה שנייה, 2010) (להלן: זמיר, הסמכות המינהלית).

כאשר המעשה המינהלי פוגע בזכויות אדם, לא זו בלבד שהגורם המינהלי נדרש להצביע על מקור סמכות לפעולתו אלא גם שההוראה המסמיכה צריכה לעמוד בדרישות החוקתיות. בכלל זה עליה להיות מעוגנת בחקיקה ראשית, בהוראת חוק מיוחדת שנועדה להתיר את הפגיעה בזכות היסוד, ובנוסף עליה להיות ברורה, ספציפית ומפורשת. כך נפסק על-ידי בית משפט זה מימים-ימימה, ולימים עקרון זה אף עוגן לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, המורה כי פגיעה בזכויות יסוד המוגנות לפי החוק תותר רק "לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו" (ראו: בג"ץ 6824/07 מנאע נ' רשות המסים, פ"ד סד(2) 479 (2010); דנג"ץ 9411/00 ארקו תעשיות חשמל בע"מ נ' ראש עיריית ראשון לציון [פורסם בנבו] (19.10.2009); בג"צ 1437/02 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' השר לביטחון פנים, פ"ד נח(2) 746, 762 (2004); בג"ץ 5100/94 הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד נג(4) 817, 831 (6.9.1999) (להלן: עניין הוועד הציבורי); בג"ץ 5128/94 פדרמן נ' שר המשטרה, פ"ד מח(5) 647, 653 (1995); בג"צ 3355/79 קטלן נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד לד(3) 294 (1980); ע"פ 40/58 היועץ המשפטי נ' זיאד, פ"ד יב 1358 (1958)). (ההדגשות במקור)

157. מבחן המשנה הראשון: קשר רציונאלי – השלב הראשון בבחינה האם מדיניות המשיב הינה מידתית דנה בשאלה אם קיים קשר רציונאלי בין המטרה של שמירה על הביטחון ובין האמצעי של הגבלה גורפת על זכותם של כלואים ביטחוניים ככלל והקטינים שביניהם לקשר עם בני משפחותיהם באמצעות קשר טלפוני.

158. לנוכח חומרת הפגיעה של המשיב בזכותם של הכלואים הביטחוניים, ולאור ההגבלות על ביקורי משפחה על רקע משבר הקורונה, נדרש קשר ברור, מובהק ומוכת, בינה לבין השגת המטרה של שמירה על הביטחון.

159. הלכה פסוקה היא, כי רשות מינהלית חייבת להניח תשתית עובדתית ראויה לביסוס החלטותיה. תשתית זו צריכה לכלול איסוף נתונים וראיות מהותיות. הלכה זו מקבלת משנה תוקף וחשיבות עת מדובר בביסוס אמצעים הפוגעים בזכות יסוד. בהיעדר נתונים ותשתית עובדתית נשמט הבסיס לטענת הקשר בין האמצעי למטרה:

לגבי שלילתן של זכויות יסוד, לא די בראיות המתפרשות לכאן ולכאן... הנני סבור, כי הראיות, הדרושות כדי לשכנע רשות סטטוטורית בקיום הצדק לשלילתה של זכות יסוד, צריכות להיות ברורות, חד-משמעיות ומשכנעות... כגודל הזכות כך גם גודלה ועוצמתה של הראיה, המשמשת יסוד להחלטה בדבר הפחתתה של הזכות (ע"ב 2/84 ניימן נ' ועדת הבחירות המרכזית, פ"ד לט(2) 225, 249-250).

160. כלומר, על המשיב להראות, כי מדיניותו הגורפת בדבר שלילת זכותם של כלל הכלואים הביטחוניים, לקיום קשר משפחתי עם יקיריהם באמצעות קשר טלפוני, כחלופה לביקורי המשפחה שנשללו, מבוססת על נתונים והוכחות, כי יש בה כדי למנוע פגיעה בביטחון. בהיעדר הנחת תשתית עובדתית כזו, הרי שמדיניות המשיב לא תקיים את מבחן הקשר הרציונאלי. דברים אלה נאמרים ביתר שאת כשהפגיעה הנגרמת מתמשכת זה למעלה מתשעה חודשים.

161. **מבחן המשנה השני: האמצעי הפוגע פחות** – מבחן האמצעי שפגיעתו פחותה עוסק בשאלה, אם לא ניתן להשיג את המטרה הביטחונית בדרך אחרת, שתפגע בזכויות היסוד של הכלואים במידה הקטנה ביותר.

162. ההגבלה הקשה על הזכות לקשר טלפוני של האסירים הביטחוניים עם בני משפחותיהם, לאחר שנשללה מהם האפשרות לקבל ביקורי משפחה בכלל או בתדירות סבירה, אינה מקיימת מבחן זה. מדובר בהסדר גורף, אשר מכניס למעגל החשד קבוצה שלמה באוכלוסייה, החשופה ל"יחס אחר" אך ורק בשל קריטריון המבוסס על סיווג אדמיניסטרטיבי של המשיב, ומביא לניתוקה באופן מוחלט, בנסיבות הנוכחיות, מהעולם החיצון.

163. בפסיקת בית משפט נכבד זה נקבע לא אחת, כי הסדרים גורפים, בשונה מהסדרים המבוססים על בחינה פרטנית-אינדיבידואלית, הינם אמצעים לא מידתיים, אשר פוגעים בפרט מעל למידה הדרושה (בג"ץ 3477/95 **בן עטיה נ' שר החינוך**, פ"ד מט(5) 1, 15).

164. בעניין סייף (בג"ץ 5627/02 **סייף נ' לשכת העיתונות הממשלתית**, פ"ד נח(5) 70, להלן: **עניין סייף**) עסק בית המשפט הנכבד בחוקיות החלטתה של לשכת העיתונות הממשלתית, שלפיה תחדל הלשכה להנפיק תעודות עיתונאי לאנשי תקשורת פלסטינים, אף לאלה המחזיקים בהיתרי כניסה לישראל, ולא תאריך את תוקפן של תעודות שהוצאו בעבר. המדינה נימקה את הסירוב הגורף בחששה לפגיעה באישי ממשל בישראל במסיבות עיתונאים או במשרדים ממשלתיים, לאור העובדה שתעודות עיתונאי מקלה על הגישה למקומות אלה. לדידה, בדיקה ביטחונית אינדיבידואלית אינה יכולה לשלול את מסוכנותו של תושב השטחים, שכן מסוכנות זו נובעת מעצם התושבות.

165. פסק הדין, אשר דחה את טענות המדינה, קובע כי שיקולי ביטחון אינם ערך מוחלט, וכי "נדרש איזון בין אינטרס השמירה על הביטחון לבין זכויות ואינטרסים מוגנים אחרים המתנגשים בו" (**עניין סייף**, סעיף 6 לפסק דינה של השופטת דורנר). עוד נקבע, כי "הסירוב הטוטאלי להעניק תעודות עיתונאי לפלסטינים תושבי האיזור – לרבות כאלה המחזיקים בהיתרי כניסה לישראל ועבודה בה – מלמד כי מלאכת האיזון בין שיקולי חופש הביטוי והמידע לשיקולי הביטחון לא נעשתה כלל, ועל-כל-פנים האיזון שנעשה אינו כדיון" (סעיף 7 לפסק דינה של השופטת דורנר).

166. וכך קובע לעניין זה הנשיא ברק, בפסק דינו **בעניין עדאלה** (בפיסקה 69 לפסק-דינו):

הצורך לנקוט באמצעי שפגיעתו פחותה, מונע לעתים קרובות את השימוש בהסדר גורף (flat ban). הטעם לכך הוא שברבים מהמקרים השימוש באמת מידה פרטנית-אינדיבידואלית משיג את התכלית הראויה תוך שימוש באמצעי שפגיעתו בזכות האדם פחותה. עקרון זה מקובל בפסיקתו של בית המשפט העליון. כפי שצינו לעיל, על המשיבים להראות כי ההגבלה על מתן היתרי כניסה לישראל לבני משפחה של אסירים, המשויכים לארגונים מסוימים, מבוססת על אדנים יציבים של ראיות ונתונים.

167. דא עקא, לאור העובדה שכלואים בסיווג שונה מקבלים את הזכות לקשר טלפוני על דרך כלל, ובימים אלה ברמה מוגברת ובאמצעים טכנולוגיים נוספים, ונמנעת מחלק קטן רק על בסיס בדיקה אינדיבידואלית, עולה חשש כבד כי ההימנעות מבדיקה פרטנית, בהקשר של כלואים ביטחוניים אינה מבוססת על שיקולי ביטחון דווקא. כך ממשיך וקובע הנשיא ברק, בהמשך פסקה 69 לפסק-דינו בעניין עדאלה:

ייתכנו מצבים בהם הבדיקה האינדיבידואלית לא תגשים את תכליתו הראויה של החוק, ויש לנקוט באיסור גורף. עם זאת, בטרם מגיעים למסקנה זו יש להשתכנע, על בסיס נתונים ראויים, כי אין תחליף ראוי לאיסור הגורף. לעתים הבחירה באיסור הגורף באה בשל כישלון בעיצוב הבדיקה האינדיבידואלית ולא משום שבדיקה כזו אינה יעילה. בפרשת סטמקה קבע השופט מ' חשין – בהתייחס למדיניות משרד הפנים אשר דרשה מבן הזוג הזר אשר שהה בישראל לעזוב את שטחה לתקופת מה על מנת שבקשתו למעמד בישראל תיבחן – כי "הרושם הברור הוא, כי רפיון הפיקוח של משרד הפנים היה אחד הגורמים העיקריים... להולדתה של המדיניות החדשה; ותחת אשר יגביר את יעילות הפיקוח, נקט משרד הפנים בדרך הקלה של דרישה מבן הזוג הזר כי יעזוב את הארץ".

168. יישום הדברים בענייננו מעלה כי המשיב בחר "בדרך הקלה": איסור גורף על מתן האפשרות לכל הכלואים הביטחוניים לקיים קשר טלפוני עם בני משפחותיהם באופן סדיר, אף בהיעדר כל דרך אחרת ליצירת קשר. העובדה שבדיקות פרטניות אפשריות עבור אוכלוסיות כלואים אחרות מגבירה את החשש כי אין ביסוס לאיסור הגורף. המשיב בוחר להימנע בצורה גורפת מבדיקת האפשרות להציג הסדר המאפשר קשר טלפוני סדיר עם האפשרות לקיום בחינה אינדיבידואלית, וקבלת החלטה פרטנית הנוגעת לאדם ספציפי לפי נתוניו האישיים. יש בכך כדי להכתים את המדיניות בחוסר מידתיות.

169. מבחן המשנה השלישי: פרופורציה בין האמצעי למטרה – מבחן המידתיות השלישי עניינו בשאלה אם מימדי הפגיעה בזכות אדם, הנלווית למדיניות המשיב, הולמים את המטרה אותה היא מבקשת להשיג.

170. לפי מבחן המשנה השלישי, אם התועלת הצומחת כתוצאה מהמדיניות היא רבה, תיסוג מפניה הזכות הנפגעת. מבחן משנה זה הוא בעל אופי שונה משני קודמיו, ומתמקד בפגיעה בזכות האדם הנגרמת בשל הגשמת המטרות העומדות בבסיס המדיניות. הוא מהווה ביטוי לרעיון לפיו "קיים מחסום ערכי, שהדמוקרטיה אינה יכולה לעבור אותו, גם אם התכלית אותה מבקשים להגשים היא ראויה" (הנשיא ברק בבג"ץ 8276/05 עדאלה נ' שר הביטחון, תק-על-2006(4) 3675, 3689).

171. בענייננו, המדיניות האמורה פוגעת באופן חריף בזכויות יסודיות ביותר, ובראשן הזכות לחיי משפחה, כשהזכות נפגעת בנסיבות קשות במיוחד של התפשטות המגפה. הצדקת הפגיעה בזכות זו, באם ישנה,

צריך שתשרת אינטרס ציבורי ממדרגה ראשונה. לזכות יסוד זו מתלוות זכויות יסוד אחרות, כמו הזכות לכבוד והזכות לבריאות.

172. דא עקא, התכלית של שמירה על הביטחון, אם אכן היא זו שעומדת בבסיס המדיניות, חשובה וראויה ככל שתהיה, אינה ערך מוחלט ואינה מצדיקה כל פגיעה בזכות אדם. ההצדקה הביטחונית אינה חזות הכל, ועליה להיות מאוזנת אל מול צרכים אחרים. כך למשל **בעניין סייף** הדגיש בית המשפט, כי אין בסיכון ביטחוני תיאורטי הנשקף מעיתונאי, המחזיק בהיתרי כניסה לישראל, כדי להצדיק פגיעה ודאית בזכויות מוגנות, והפליה בין עיתונאים זרים פלסטינים לבין כל יתר העיתונאים הזרים. ביטחון לעולם אינו אבסולוטי, והוא עשוי לסגת מפני זכויות אחרות (בג"ץ 5100/94 **הוועד הציבורי נגד עיניים נ' ממשלת ישראל**, פ"ד נג(4) 817).

173. המחיר הכבד שמשלמים הכלואים הביטחוניים ככלל והקטינים בפרט, שמתלווה ליישומה של מדיניות המשיב, הוא מופרז ומוגזם. התועלת הביטחונית הספקולטיבית שצומחת – אם בכלל – ממדיניות זו, הנמנעת מלהסדיר נושא הקשר הטלפוני, אינה שקולה כנגד חומרת הפגיעה בזכותם של הכלואים לקשר משפחתי.

174. אף אם למשיב קיימות הצדקות להגביל את הזכות לקשר עם בני משפחה, מכוח סמכותו להבטיח פעולה תקינה, אין הוא פטור מחובתו לאזן כראוי בין האינטרסים, כלומר השיקולים הענייניים, המתמודדים בכל מקרה. ברור שלצורך איזון זה יש הבדל בין מקרה שבו הסכנה לביטחון המדינה רחוקה וקטנה לבין מקרה שבו הסכנה קרובה וממשית. חלק ניכר של הכלואים קיבלו עד לתחילת משבר הקורונה ביקורי משפחה, כך שעניין הסכנה לביטחון כבר נבדק עבורם. הסיכוי לפגיעה בביטחון המדינה על ידי שיחות טלפון שיתקיימו בינם לבין בני משפחותיהם, כחלופה לביקורים שאינם מתקיימים כסדרם, שיחות שיבוצעו באמצעות המשיב ובפיקוחו, הוא קלוש לעומת קיומם של מפגשים ביניהם במסגרת הביקורים.

175. ברור שישנם אמצעים פחותים שיכול היה המשיב לנקוט בהם, כמו לפקח על שיחות הטלפון של האסירים הביטחוניים על מנת למנוע פעילות אסורה, ככל שזה החשש. חובה היה עליו לעשות כך לאור העובדה כי האמצעי ה"חסכוני" יותר של האיסור הגורף הינו אמצעי אשר משמעותו פגיעה אנושה בזכויות האדם של האסירים הביטחוניים ויוצר כאמור חוסר שוויון בינם לבין האסירים הפליליים, הן הקטינים והן הבגירים.

176. מן הראוי לציין בהקשר זה את דבריו של כב' הש' (בדימוס) מצא בע"א 4463/94 **גולן נ' שירות בתי הסוהר**, בפסקה 19 לפסק הדין (דברים המצוטטים גם בפרשת קונטאר, פסקה 12), המבטא את אחד הכללים המנחים הבסיסיים ביותר הנוגעים לפעילות השב"ס:

"מוטל על הרשות לעמוד במבחן המידה, ואסור לה לפגוע בזכותו של האסיר יותר מן הדרוש למניעת הסיכון".

177. עצם גודלה של אוכלוסיית האסירים הביטחוניים מחמיר פעם נוספת את עוצמת הפגיעה של המדיניות הקיימת בזכויות האדם ומטה את הכף להכרעה הבלתי נמנעת כי מדובר במדיניות לא מידתית. השיעור הגבוה של האסירים הביטחוניים מכלל אוכלוסיית האסירים אינו מאפשר עוד לראות בתנאי כליאתם עניין חריג המתייחס לקבוצת אסירים מסוימת אלא כלל החל על כשליש מכלל האסירים, המחייב התייחסות אליהם כאל כל אסיר אחר. המשיב נדרש לבחון את מימוש זכויותיהם מחד וחיפפתם לפגיעות וסיכונים מאידך בעקבות מדיניות זו.

178. היעדר הנגישות לשיחות טלפון פוגע אף פגיעה אנושה בנגישותם של האסירים הביטחוניים לזכויות יסוד מן המקודשות ביותר בשיטת המשפט הישראלית, ומעבר וכתוצאה נלווית לפגיעה בזכות לחיי משפחה, ביניהן זכות הייצוג המשפטי והזכות לבריאות. זאת ברמה הכללית ועל אחת כמה וכמה בתקופה של התפשטות המגפה.

179. כמו כן, קטינים, בשונה מבגירים אינם מסוגלים לטפל בענייניהם, והיעדר גישה לבני משפחתם עשויה למנוע ממנו לדווח בזמן אמת, או כמה שיותר קרוב לכך, על אירועים המצריכים טיפול משפטי ולעדכנם בכל הדרוש לצרכי ייצוג הולם. ביקור פעם בחודשיים אינו יכול לענות על צורך זה.

180. באותו האופן נפגעת זכותם של האסירים לבריאות, כאשר נמנע מהם ליצור קשר בלתי אמצעי עם משפחתם או עם רופאים מחוץ לשב"ס ולדאוג למימוש זכויותיהם, בין היתר, לדווח באמצעות בני משפחה לרופאים מחוץ לשב"ס על אודות מצבם הן לצורכי טיפול והן לצורכי נקיטת צעדים מניעתיים, ואף לדווח לארגוני זכויות אדם על הפרת זכויותיהם.

181. מדיניות זו הינה גורפת ופוגעת בזכויות יסוד של האסירים הביטחוניים בכלל והקטינים בפרט, מעל לנדרש ובאופן בלתי מידתי. כב' בית משפט זה חזר ושנה כי איסורים גורפים ללא בדיקה אינדיבידואלית, אין להם מקום. כך בבג"צ 2028/05 **אמארה נ' שר הפנים**, (מיום 10.7.06) נקבע כי:

"האמצעי של בדיקה פרטנית, אינדיבידואלית, של הנוגעים בדבר, הוא ללא ספק אמצעי ראוי ומידתי. הבדיקה האינדיבידואלית נועדה לאתר סכנה פוטנציאלית הצפויה מפלוני, כדי להסיר עד כמה שניתן סיכונים פוטנציאליים לביטחון המדינה ושלוה הציבור."

182. וכן נקבע בפרשת קונטאר:

"אכן, יש בקרב האסירים הביטחוניים שביצעו פשעים מחרידים ונתעבים. אך על כך נגזר עונשם על-ידי בית המשפט למאסר, כל אחד לפי מידת פשעו. ואין שב"ס רשאי להוסיף עונש משלו, בשל חומרת הפשע, על העונש שנגזר על-ידי בית המשפט. אכן, יש מקום להבדיל בין אסיר לאסיר בנוגע לתנאי המאסר, אך רק לפי צורכי הסדר והביטחון או לפי שיקולים ענייניים אחרים, ורק במידה הנדרשת לפי שיקולים כאלה".

183. המדיניות הגורמת לנתק כמעט מוחלט מהעולם החיצון אינה מידתית, על כן, באשר היא פוגעת בכלל האסירים הביטחוניים, ובין היתר, הקטינים שבהם פגיעה קשה אשר אינה שקולה כנגד התועלת הנובעת מתכליתה, דהיינו שיקולי ביטחון. פיקוח על שיחות טלפון לצרכי בטחון יכול לבוא על סיפוקו באמצעות ההסדר הקבוע בפקודת הקשר הטלפוני באשר לאסירים פליליים, או באמצעים מידתיים אחרים, כגון בדיקה אינדיבידואלית, וסוגים שונים של פיקוח על תדירות, משך ונמעני השיחות, נוכחות סוהר ועוד כהנה וכהנה. אלו אמצעים אשר פגיעתם פחותה ואשר עדיין מאפשרים לקיים את זכויות היסוד של האסירים הביטחוניים. לעומת זאת, שלילה א-פריורית של שיחות טלפון מכלל האסירים הביטחוניים היא דרך בלתי מידתית החורגת מן הסביר באופן כללי ובעיקר כשנמנעים ביקורים על רקע התפשטות המגפה.

184. מאחר שאין כל הצדקה עניינית לאופי הגורף של שלילת או פגיעה אנושה בקשר עם העולם החיצון מאלפי כלואים רק בשל סיווגם כביטחוניים, שרובם ככולם הינם פלסטינים, הרי שמדובר באפליה אסורה, כמו גם בפגיעה לא חוקתית בזכויותיהם. האופי הגורף של הפגיעה בזכות עד כדי שלילתה בחלק ניכר מהמקרים היא ההופכת אותה ללא עניינית ולמפלה.

185. התקנות מביאות לתוצאה פסולה שדורשת תיקון מידי במיוחד נוכח המצב כיום, ולאור המשכו של מצב זה כבר למעלה מתשעה חודשים. לא מדובר בחלוקה של טובת הנאה באופן שווה על כלל הכלואים, אלא בהותרת פתח המאפשר שמירה על קשר עם קבוצה המונה אלפי כלואים, ביניהם קטינים, ואנשים עם מחלות רקע. עוצמת הפגיעה הנובעת מחלוקה בלתי שוויונית ובלתי סבירה של הזכויות לקשר טלפוני עם העולם החיצון ברורה מאליה שכן כאמור לעיל לאפשרות ליצור קשר טלפוני השלכה הרת גורל על האפשרות לממש זכויות חוקתיות.

186. כאמור, ההפליה אשר יוצרת הפקודה ביחד עם המציאות בה משתבשת שגרת הביקורים, בין כלואים המסווגים כביטחוניים ואחרים איננה מתבססת רק על "שוני רלבנטי" בין אוכלוסיות האסירים, ואינה עומדת בקריטריונים של סבירות, הגינות ומידתיות המוטלים על הרשות המנהלית; וממילא לא ניתן לקבוע מסוכנות ביחס לקבוצה כה גדולה של אנשים ללא בחינה אינדיבידואלית. מה שכן ניתן לקבוע באופן גורף ביחס לקבוצה כה גדולה, את הצורך והצידוק המיוחד עבור כלל אוכלוסיית הכלואים הביטחוניים לקשר מסוג זה, בעיקר בנסיבות קשות של התפשטות מגפה ובשל היותם קבוצת סיכון.

187. טענה לסיכון ביטחוני הנובע מן הכלואים המסווגים כביטחוניים מבלי שקיימת בחינה אינדיבידואלית של סיכון זה נסמכת על הנחה מובלעת לפיה אוכלוסיית האסירים הביטחוניים עשויה מקשה אחת. לא למותר להזכיר, כי חלק ניכר מקבוצה זו קיבלה ביקורי משפחה סדירים עד התפרצות המגפה – וביקורים בודדים לאחר מכן – לאחר בדיקה ביטחונית שנעשתה ברמה האינדיבידואלית, כך שלא ברור מדוע בהקשר של קשר טלפוני לא ניתן לעשות בדיקה דומה – אף אם קושי זה נומק בשיקולים לוגיסטיים בתחילת משבר הקורונה, אין מקום להסבר זה בחלוף תשעה חודשים במהלכם היה על המשיבים לפעול לצורך המצאת הסדר שיספק את המבוקש בעתירה. למעט אסירים ביטחוניים יהודים – הפקנ"צ מייחס אותה רמת סיכון מוגברת כביכול לכל האסירים הביטחוניים מבלי לעשות הבחנות ביניהם כלל ומתעלם מהעובדה שקבוצה גדולה זו מורכבת מתת קבוצות שהשוני ביניהן גדול. כך יוצא שמי שזרק אבן על חייל בשנות העשרה לחייו (עבירה שהינה ללא ספק פחות חמורה מחלק מן העבירות עליהם מרצים עונשים אסירים פלייליים) מהווה מבחינת הפקנ"צ פוטנציאל סיכון הזהה בעצמתו למי שרצח את ראש הממשלה.

188. לפיכך מדיניות המשיב מפלה ופוגעת בעקרון השוויון ללא הצדקה המבססת אותה, בצורתה הגורפת כהבחנה מותרת.

סיכום

189. בחלוף תשעה חודשים מאז התפרטות המגיפה, ומשהמצב החירומי ממשיך, והפגיעה ביכולת של כלואים לקבל ביקורי משפחה, עולה צורך נואש להביא להסדרת סוגיית הקשר הטלפוני של כלואים המסווגים כ"ביטחוניים" ככל ששגרת הביקורים משתבשת על רקע משבר הקורונה, הן מכוח תקנות שעת חירום והן מכוח הגבלות שמקורן בהוראות כלליות מטעם הממשלה או מכוח הגבלות לא רשמיות.

190. מצב החירום הביא עימו שינויים קשים שפוגעים בצורה אנושה בזכויות חוקתיות של הכלואים ובעיקרון טובת הילד. דווקא בתקופה קשה זו, ולאחר חלוף הזמן לשם התארגנות והתגברות על קשיים

לוגיסטיים, מתגבר הצורך לשמור על קשר עם בני משפחה שידאגו לשלומם בדמות של הסדר ברור וקבוע שיאפשר קשר עם המשפחה, כפי שהוצג בפתח העתירה.

עתירה זו נתמכת בתצהירי העותרים 1-3.

לאור כל האמור, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא מלפניו צו על תנאי כמבוקש, ולאחר שמיעת תשובת המשיבים, להפכו לצו מוחלט. כמו כן מתבקש בית המשפט להשית על המשיבים את הוצאות העותרת ושכ"ט עו"ד.

30 בדצמבר 2020

נדיה דקה, עו"ד
ב"כ העותרים